

1. egz.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr. 12.

Wilno, 1 Grudnia 1936 r.

Rok XIII.

T R E Ś Ć

Pozycja:	str.	Pozycja:	str.
138. Z uroczystości wręczenia buławy Marszałkowi Polski Edwardowi Śmigłemu Rydzowi	280	145. Powierzenie robót rzemieślnikom	293
139. Radiofoniczne urządzenia odbiorcze	282	146. Wysłanie korespondencji międzyszkolnej uczniowskiej do szkół za granicą	294
140. Egzamin praktyczny nauczyciela szkoły powszechnej	285	147. Ruch służbowy	295
141. Interpretacja niektórych przepisów rozporz. Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz przeniesienia na inne miejsce służbowe	285	148. Konkursy	296
142. Przystosowanie wojskowe w kl. IV gimnazjum ogólnokształcącego	289	149. Komunikaty	297
143. Legitymacje szkolne i ulgi kolejowe dla młodzieży szkolnej	289	150. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.	
144. Przychylne ustosunkowanie się nauczycielstwa do poborowych	293	Współpraca Państwowego Gimnazjum w Nowogródku ze szkołami powszechnymi	311
		Z działalności ognisk i grup metodycznych	315
		Z oświaty pozaszkolnej	317
		Kronika	319

W uznaniu odniesionych zwycięstw przy zdobywaniu Niepodległości i wielkich zasług,

jakie dla Narodu i Państwa położył

GENERALNY INSPEKTOR SIŁ ZBROJNYCH

następca

PIERWSZEGO MARSZAŁKA POLSKI JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO,

jako też dając wyraz powszechnym pragnieniom Narodu i Wojska,
mianuję Generała Broni

EDWARDA ŚMIGŁEGO - RYDZA
MARSZAŁKIEM POLSKI

Warszawa - Zamek, dnia 10 listopada 1936 r.

Minister Spraw Wojskowych

TADEUSZ KASPRZYCKI

Gen. Dyw.

Prezydent Rzeczypospolitej

IGNACY MOŚCICKI

Na zasadzie ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 136)
oraz ustawy z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 346)

nadaje

ORDER ORŁA BIAŁEGO

MARSZAŁKOWI EDWARDOWI ŚMIGŁEMU - RYDZOWI

Generalnemu Inspektorowi Sił Zbrojnych,
pierwszemu współpracownikowi i najwierniejszemu żołnierzowi

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO,

za zwycięstwa i wybitne zasługi, położone w walce o Niepodległość,
w pracach nad organizacją i wyszkoleniem Wojska oraz nad
ugruntowaniem bytu państwowego Rzeczypospolitej.

Warszawa, dnia 10 listopada 1936 r.

Prezes Rady Ministrów

SŁAWOJ SKŁADKOWSKI

Prezydent Rzeczypospolitej

IGNACY MOŚCICKI

Uroczyste wręczenie buławy Marszałkowi Polski Edwardowi Śmigłemu-Rydzowi

nastąpiło w dniu 10 listopada b. r. na Zamku Królewskim o godz. 15-ej.

Wśród ogólnej ciszy i skupienia zabrał głos Pan Prezydent Rzeczypospolitej.

„Naczelnym Wodzu Sił Zbrojnych.

Dzisiejszy dzień jest dla mnie dniem wielce radosnym, a jestem pewny, że będzie on radosny w całej Polsce, zaznaczając się w historii naszego odrodzonego Państwa, jako moment wysokiej doniosłości.

W dniu tym wręczam Ci Naczelnym Wodzu, buławę marszałkowską, jako symbol Twojej doniosłej roli w Państwie. Buława hetmańska, którą za chwilę Ci podam, nie jest jedynie oznaką najwyższego stopnia wojskowego.

Współczesna rzeczywistość wymaga zrozumienia tego uroczystego aktu w znaczeniu szczególnie szerokim. Masz razem z Prezydentem Rzeczypospolitej, szanując jego obowiązki konstytucyjne, prowadzić Polskę ku najwyższej świetności. Tytuł do tej roli sam sobie wyrąbałeś poprzez długoletni trud. Tym trudem, współpracując bezpośrednio z Wielkim naszym Marszałkiem, przyczyniłeś się zawsze szczęśliwie do stworzenia i ugruntowania naszej niepodległości.

Niech więc dzisiejsza uroczystość, związana z Twoją osobą i odczuta radośnie w całej Rzeczypospolitej, jeszcze więcej wzmocni Twojego ducha w pracy dla drogiej nam Ojczyzny“.

Po przemówieniu Pan Prezydent wręczył Generalnemu Inspektorowi Sił Zbrojnych gen. Śmigłemu-Rydzowi buławę marszałkowską, po czym serdecznie go ucałował. W momencie wręczania buławy orkiestra odegrała Hymn narodowy, a ustawiona na Powiślu bateria artylerii oddała 20 strzałów armatnich, oznajmiając wszystkim obywatelom, że Dziedziec spuścizny po Wielkim Marszałku otrzymał godność wojskową, przez Marszałka Józefa Piłsudskiego piastowaną.

Marszałek Śmigły-Rydz przemówił po chwili w te słowa:

„Panie Prezydencie.

Nie byłbym żołnierzem, gdybym nie był głęboko poruszony w chwili, kiedy Najwyższy

Zwierzchnik Sił Zbrojnych, Głowa Państwa ze słowami życzliwej zachęty i przyjaznego uznania wręcza mi buławę. Chwila ta dokonuje się wśród tych starych murów królewskich, które w przeszłości były siedzibą królewskiego majestatu Polski, wśród tych murów, które nasiąkły odgłosami kroków dawnych hetmanów polskich, idących tu z buławą w rękę. Ta chwila dokonuje się w obecności naszych dumnych zwycięskich sztandarów wojskowych, w obecności moich kolegów, towarzyszy wojny, którzy razem ze mną dawali swój najwyższy wysiłek, aby spełnić rozkaz naszego wielkiego Nauczyciela wojny, Twórcy Polski dzisiejszej, Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Nie byłbym żołnierzem, gdybym nie był w tej chwili głęboko przejęty.

Panie Prezydencie, składam moje głębokie żołnierskie podziękowanie, pochodzące z głębi serca, za zaszczytowanie mnie tą najwyższą godnością wojskową. Dziękując obecnym tu dostojnikom kościelnym i świeckim, Rządowi, przedstawicielom izb, przedstawicielom społeczeństwa, zawodów i stanów, pozwolę sobie zrobić jedno wyznanie. Gdy patrzę w tej chwili na księgę rozrachunku mego życia, to dzień dzisiejszy nie jest zapisany po tej stronie, która zawiera dorobek mego życia, ale widzę go po stronie, która zawiera dług mego życia. Dług, który mam dopiero do spłacenia. Spada na mnie trudne zadanie: przekazania niepomniejszonej tej buławy i tej godności, która została otoczona najwyższym blaskiem chwały i niezmierzoną głęboką zasługą Pierwszego Marszałka Polski, przekazania jej następnym pokoleniom, trudzącym się w służbie Ojczyzny.

Jeżeli trudno jest przewidywać rezultaty swej pracy wtedy, kiedy ona łączy się z losem narodu, znajdującym się w rękę Opatrzności, jeżeli zuchwalstwem jest dawać w tych okolicznościach jakiegokolwiek zapewnienia, to sądzę, że wolno jest człowiekowi zawsze dać jedno zapewnienie: zapewnienie czystości intencji i zamierzeń i rzetelności wysiłków“.

Z okazji wręczenia buławy Marszałkowi Polski Edwardowi Śmigłemu-Rydzowi
Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego przesłał depeszę następującej treści:

Marszałek Śmigły-Rydz Generalny Inspektor Sił Zbrojnych

Warszawa

W uroczystym dniu wręczenia najwyższej odznaki wojskowej najbliższemu współpracownikowi i Dziedzicowi idei Wielkiego Marszałka—przesyłamy gorące uderzenia serc naszych i składamy najgłębszy hołd Pierwszemu Żołnierzowi Rzeczypospolitej ślubując iść wiernie za Jego Rozkazem ku wielkim celom, które zapewnią niezniszczalną potęgę Polsce

Półmilionowa rzesza młodzieży szkolnej, nauczycielstwo, pracownicy administracyjni i Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

139

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA POCZT I TELEGRAFÓW

z dnia 1 października 1936 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych oraz Przemysłu i Handlu o radiofonicznych urządzeniach odbiorczych.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 13 października 1936 r. Nr 78, poz. 548).

Na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafii i telefonii (Dz. U. R. P. z r. 1933 Nr. 63, poz. 481) zarządzam co następuje:

Przepisy ogólne.

§ 1. (1) Przez „radiofoniczne urządzenie odbiorcze” rozumie się zespół odbiorczy, t. j. odbiornik i antenę napowietrzną bądź zastępczą, punkt odbiorczy przystosowany do odbioru słuchowisk radiofonicznych oraz radiofoniczną sieć rozdzielczą.

(2) Za „punkt odbiorczy” uważa się połączenie przewodowe z odbiornikiem znajdujące się w innej izbie niż odbiornik.

(3) Za „radiofoniczną sieć rozdzielczą” uważa się zespół odbiorczy i dołączone do

niego punkty odbiorcze znajdujące się w mieszkaniach bądź innych pomieszczeniach użytkowanych lub używanych przez różne osoby.

§ 2. (1) Prawo nabycia, używania lub posiadania radiofonicznego urządzenia odbiorczego służy osobom, które uzyskały radiofoniczną kartę rejestracyjną.

(2) Karta rejestracyjna upoważnia do założenia objętego nią rodzaju i ilości radiofonicznych urządzeń odbiorczych, i poza wyjątkami przewidzianymi w rozporządzeniu, tylko w miejscu podanym w karcie (§ 5).

§ 3. Jedną kartą rejestracyjną może być zarejestrowana dowolna ilość radiofonicznych urządzeń odbiorczych:

- 1) w pomieszczeniach jednego mieszkania prywatnego,
- 2) w pomieszczeniach przedsiębiorstwa, zakładu lub instytucji albo na placu publicznym, w parku lub ogrodzie.
- 3) w pojeździe mechanicznym lub konnym, w łodzi lub na statku żeglugi powietrznej,
- 4) na statku żeglugi wodnej,
- 5) w pociągu kolejowym.

§ 4. Karty rejestracyjne są imienne i nie mogą być odstąpione. Karty rejestracyjne na okaziciela mogą być wydawane tylko przedsiębiorstwom handlu radiofonicznymi urządzeniami odbiorczymi, celem udzielenia tych kart osobom otrzymującym urządzenia odbiorcze na czas prób w ich lokalach.

§ 5. Karta rejestracyjna obejmuje: imię i nazwisko, zawód i adres osoby uprawnionej, miejsce założenia radiofonicznych urządzeń odbiorczych, ich rodzaj i ilość, według zgłoszenia złożonego przez osobę rejestrującą się, oraz datę zarejestrowania.

§ 6. Karty rejestracyjne wydaje się na czas nieograniczony; karty rejestracyjne terminowe wydaje się tylko w przypadkach, gdy nie może być zgłoszony stały adres.

§ 7. (1) Zgłoszenie o wydanie karty rejestracyjnej należy złożyć w urzędzie pocztowym (agencji), najbliższym dla miejsca zamieszkania (siedziby) bądź we właściwym urzędzie rejestrującym.

(2) Urząd pocztowy (agencja), który przyjmuje zgłoszenie a nie jest uprawniony do wydania karty rejestracyjnej, wydaje pokwitowanie z przyjęcia zgłoszenia. Pokwitowanie zastępuje czasowo kartę rejestracyjną.

została wydana; ważność karty rejestracyjnej wygasa również wskutek jej cofnięcia, w przypadkach prawem przewidzianych.

(2) Zrzekający się ważności bezterminowej karty rejestracyjnej zawiadamia urząd pocztowy (agencję), od którego uzyskał kartę rejestracyjną, przed 1 dniem miesiąca, od którego się zrzeka. W tym celu zrzekający się doręcza lub przesyła listem poleconym urzędowi pocztowemu (agencji) kartę rejestracyjną. Karta traci moc z dniem 1 miesiąca następującego po miesiącu, w którym zwrócono kartę.

(3) Z dniem wygaśnięcia ważności karty rejestracyjnej radiofoniczne urządzenie odbiorcze należy doprowadzić do stanu nieużywalności w sposób podany w § 16.

Koncesje.

§ 14. (1) Budowa i eksploatacja radiofonicznej sieci rozdzielczej jako przedsiębiorstwa wymaga uzyskania koncesji.

(2) O udzielenie koncesji ubiegający się powinien się zwrócić do Ministerstwa Poczty i Telegrafów.

(3) Warunki koncesji ustalone będą każdorazowo.

Przepisy techniczne.

§ 15. (1) Anteny powinny być tak budowane, by nie zakłócały innych komunikacji i aby była wyłączona możliwość przejmowania rozmów i sygnałów z przewodów telefonicznych i telegraficznych.

(2) Napowietrznych anten nie wolno mocować do stojaków i słupów przewodów elektrycznych i telefonicznych.

(3) Anten nie wolno krzyżować z napowietrznymi przewodami prądu silnego i słabego oraz z antenami nadawczymi.

(4) Napowietrzna antena odbiorcza powinna być zaopatrzona w odgromnik (uziemiacz).

(5) Zarząd pocztowy może żądać ograniczenia długości napowietrznej anteny odbiorczej do 35 metrów między konstrukcjami wsporczyymi.

Unieruchomienie urządzeń.

§ 16. (1) Przez unieruchomienie odbiornika radiofonicznego rozumie się usunięcie

z niego lamp bądź detektora kryształkowego i odłączenie od anteny oraz od uziemienia.

(2) Przez unieruchomienie anteny napowietrznej rozumie się uziemienie przewodów nazewnątrz lokalu, a co do anteny, z której jednocześnie i niezależnie korzysta kilka osób (wspólnej) — usunięcie z lokalu przewodu odgałęzionego od wspólnych przewodów anteny, albo też uniemożliwienie dostępu do końcowego punktu anteny w lokalu (np. przez nałożenie trwale zamkniętej pokrywki).

(3) Przez unieruchomienie radiofonicznego punktu odbiorczego rozumie się trwałe złączenie ze sobą w którymkolwiek miejscu przewodów tego punktu.

Kontrola.

§ 17. Karty rejestracyjne i radiofoniczne urządzenia odbiorcze podlegają kontroli organów legitymujących się upoważnieniem zarządu pocztowego.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 18. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Wydane upoważnienia na prawo nabycia, założenia i użytkowania radiostacji odbiorczej zastępują karty rejestracyjne do dnia 1 stycznia 1937 roku.

(3) Abonenci radiofoniczni zarejestrowani przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, powinni do dnia 1 listopada 1936 r. zgłosić urzędowi (agencji) pocztowemu, który wydał upoważnienie, dane wymienione w § 5.

(4) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą § 4 i §§ 16 do 26 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 10 października 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 99, poz. 915).

Minister Poczty i Telegrafów:

(—) *E. Kaliński.*

**Zapisujcie się na członków T-wa
Popierania Budowy Publ. Szkół
Wszelkich!**

Twórcie nowe Koła!

---

(3) Karty rejestracyjne terminowe wydaje urząd (agencja), w którym złożono zgłoszenie. Karty rejestracyjne na czas nieokreślony wręcza właściwy urząd (agencja) rejestrujący.

§ 8. (1) Kartę rejestracyjną należy przechowywać w miejscu znajdowania się radiofonicznych urządzeń odbiorczych.

(2) W przypadku utracenia karty rejestracyjnej należy uzyskać duplikat w urzędzie, który wydał utraconą kartę.

§ 9. (1) Nabycie bądź posiadanie bez karty rejestracyjnej radiofonicznego urządzenia odbiorczego, nie doprowadzonego do stanu nieużywalności w sposób podany w § 16, powoduje odpowiedzialność w myśl art. 29 ustawy o pocście, telegrafii i telefonii.

(2) O zmianach co do danych objętych kartą rejestracyjną (§ 5) osoba zarejestrowana powinna niezwłocznie zawiadomić (osobiście lub listem poleconym) urząd pocztowy (agencję), który wydał kartę rejestracyjną. Otrzymanie zawiadomienia o zmianach urząd potwierdza pisemnie; potwierdzenie urzędu należy przechowywać przy karcie rejestracyjnej jako jej część składową.

(3) Osoba zarejestrowana może bez zawiadomienia (pkt 2) na okres trzech miesięcy założyć zarejestrowane radiofoniczne urządzenie odbiorcze w miejscu innym niż wskazane w karcie rejestracyjnej, tylko w przypadkach wyjazdu do miejsc kuracyjnych, na lotnisko i wycieczek turystycznych. Antenę pozostawioną w miejscu stałego założenia urządzenia, należy unieruchomić w sposób ustalony w § 16.

(4) Założenie bez zawiadomienia (pkt 2), poza przypadkami, przewidzianymi w pkt (3), urządzenia radiofonicznego w innym miejscu, innego rodzaju, bądź w innej ilości niż wskazane w karcie rejestracyjnej — powoduje odpowiedzialność, jak za zakładanie i używanie bez zarejestrowania.

O p ł a t y.

§ 10. (1). Osoba zarejestrowana uiszcza opłaty radiofoniczne od karty rejestracyjnej w wysokości, ustalonej w taryfie.

(2) Jeżeli kartę radiofoniczną uzyskano do dnia 15 włącznie danego miesiąca, opłaty radiofoniczne obowiązują od dnia 1 tegoż miesiąca, jeżeli zaś kartę uzyskano po dniu

15 danego miesiąca—od dnia 1 następnego miesiąca. Dotyczy to również zgłoszonych zmian w urządzeniach radiofonicznych odbiorczych, które powodują zmianę wysokości opłat radiofonicznych (§ 9 pkt 2).

(3) Opłaty nieuiszczone w terminie płatności podlegają egzekucji w trybie administracyjnym.

(4) Uiszczone opłaty zwrotowi nie podlegają.

§ 11. (1) Opłaty radiofoniczne należy uiszczać z góry, zależnie od życzenia abonentów, w ratach miesięcznych, kwartalnych, półrocznych lub rocznych, na początku każdego z tych okresów liczonych kalendarzowo. Opłaty radiofoniczne od terminowych kart rejestracyjnych pobierane są z góry za cały okres trwania ważności tych kart.

(2) Opłaty należy uiszczać za pokwitowaniem do rąk doręczycieli pocztowych lub w kasie urzędu, który wydał kartę rejestracyjną, albo też przekazywać je temu urzędowi pocztą, umieszczając na odwrocie dokumentu wpłaty napis: „Opłata radiofoniczna za miesiąc . . . . . 19 . . r.”.

Zwalnianie od opłat radiofonicznych.

§ 12. (1) Od opłaty radiofonicznej mogą być zwolnieni:

- a) inwalidzi wojenni, którzy prócz zaopatrzenia z funduszków publicznych nie posiadają innych źródeł utrzymania;
- b) osoby ociemniałe, które wykażą się świadectwem ubóstwa;
- c) osoby i instytucje, pracujące naukowo w zakresie radiotechniki.

(2) Do wydawania bezpłatnych kart rejestracyjnych upoważnione są właściwe dyrekcje okręgu poczt i telegrafów.

(3) O ustaniu warunków powodujących wydanie bezpłatnej karty rejestracyjnej interesowani powinni bezzwłocznie zawiadomić właściwy urząd pocztowy pod rygorem odpowiedzialności za posiadanie urządzenia radiofonicznego bez zezwolenia.

Wygaśnięcie ważności karty rejestracyjnej.

§ 13. (1) Ważność bezterminowej karty rejestracyjnej wygasa wskutek zrzeczenia się, terminowej zaś—przez upływ czasu, na który

140

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 19 listopada 1936 r. Nr I—38922/36

do PP. Inspektorów Szkolnych i Nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Okręgu

w sprawie egzaminów praktycznych nauczycieli szkół powszechnych.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13 listopada 1936 r. Nr II P-7927/36 wyjaśniam, że czas pracy w szkole powszechnej spędzony w charakterze nauczyciela religii, płatnego z funduszu na godziny nadliczbowe, a zatrudnionego w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo, zalicza się do pracy, uprawniającej nauczyciela publicznej szkoły powszechnej, mającego przepisane w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 258) kwalifikacje do przystąpienia do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

141

MINISTERSTWO SKARBU Warszawa, 8 października 1936 r.
L. D. III. 15231/3,36.

Interpretacja niektórych przepisów rozporz. Rady Ministrów z dn. 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz przeniesienia na inne miejsce służbowe.

Powołując się na okólnik P. Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 1936 r. L 55—47/1 w sprawie uporządkowania zarządzeń i okólników Ministerstwo Skarbu w związku z wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie

pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. 54, poz. 393) wyjaśnia co następuje:

I. do § 2.

I. Przez pojęcie „podróż służbowa (komisja)” rozumieć należy wykonywanie przez funkcjonariusza państwowego w miejscowości nie będącej jego zwykłym miejscem służbowym czynności służbowych wynikających bądź z normalnego pełnienia obowiązków służbowych bądź ze specjalnego polecenia władzy przełożonej.

Czasowy przydział funkcjonariusza państwowego—przy pozostawieniu mu dotychczasowego stanowiska służbowego—do innego urzędu, leżącego poza miejscowością zwykłego miejsca służbowego, celem pełnienia służby, należącej do zakresu działania tegoż urzędu tworzy pojęcie delegacji (odkomenderowania) w rozumieniu § 2 punkt II wymienionego rozporządzenia.

Zasadnicza różnica między podróżą służbową (komisją) a delegacją (odkomenderowaniem) polega zatem na odmiennym sposobie wykonywania czynności służbowych. Przy pełnieniu czynności, związanych z delegacją funkcjonariusz państwowy jest podporządkowany temu urzędowi, do którego został czasowo przydzielony, natomiast w czynnościach komisyjnych takie podporządkowanie nie może mieć miejsca, ponieważ funkcjonariusz państwowy wykonuje czynności wynikające z pełnienia jego normalnych obowiązków służbowych względnie ze specjalnych zleceń władzy przełożonej.

Zatem § 5 wymienionego rozporządzenia Rady Ministrów winien mieć zgodnie z jego brzmieniem wyłączone zastosowanie do wypadków delegacji (odkomenderowania) nie dotyczy zatem wcale wypadków podróży służbowej (komisji) chociażby ona w wyjątkowych wypadkach trwała bez przerwy w jednej lub kilku miejscowościach łącznie nawet ponad 2 tygodnie.

Jeżeli czynność komisyjna jest tego rodzaju (jak pomiar i urządzenie lasów, pomiar gruntów, budowa mostów, gmachów, budowa i urządzenie stacji telegraficznych, telefonicznych itp.), że pobyt funkcjonariusza w jednej miejscowości przez dłuższy okres czasu

jest z góry przewidziany, może wysokość diet określona we wspomnianym paragrafie 5 służyć za podstawę do obliczenia wysokości miesięcznego ryczałtu, przewidzianego w § 26 powołanego rozporządzenia.

Wobec powyższego winny władze używać słowa „deleguję” tylko w wypadkach delegacji (odkomenderowania) przy równoczesnym wymienieniu miejsca służbowego, do którego następuje czasowy przydział (delegacja) funkcjonariusza oraz określeń czasu trwania delegacji, przy zarządzaniu zaś podróży służbowej (komisji) winny władze dokładnie określać czynność komisijną poleconą do wykonania.

II. Diety i koszty przejazdu dla żony i dzieci oraz koszty przejazdu dla służącej(ego) o których mowa w punkcie III § 2 przysługują przeniesionemu, jeśli wymienione osoby przybyły rzeczywiście do nowego miejsca służbowego. W wątpliwych wypadkach może władza wypłatę omawianych należności uzależnić od dostarczenia przez przeniesionego odpowiedniego dowodu np. karty zameldowania tych osób w nowej miejscowości.

do § 5 i 9.

I. Przyznanie funkcjonariuszowi znajdującemu się w delegacji urlopu wypoczynkowego lub zarządzenie podróży służbowej z miejscowości delegacji (także do zwykłego miejsca służbowego) nie stanowi odwołania zarządzonej delegacji. Zatem po odbyciu wspomnianego urlopu względnie podróży służbowej należy liczyć diety nie jak przy rozpoczęciu delegacji lecz w dalszym ciągu w wysokości, przysługującej w ostatnim dniu przed urlopem względnie podróżą służbową.

II. Mieszkaniem w rozumieniu ustępu 3 § 5 jest lokal posiadający najniezbędniejsze urządzenie.

Obojętnym jest natomiast rozmiar lokalu oraz okoliczności, że jest urządzony systemem koszarowym.

do § 16.

Intencją przepisu ustępu (7) § 16 jest umożliwienie funkcjonariuszowi państwowemu—ze względów na dobro służby—używania za wynagrodzeniem w podróżach służbowych własnego samochodu jako szybkiego środka lokomocji, ułatwiającego sprawne speł-

nianie obowiązków służbowych. Takie same cechy jak samochód posiada również motocykl, w drodze zatem interpretacji można powołać w poprzednim ustępie przepis stosować także do motocyklu.

do § 18.

Przepis ten dotyczy wypadków, gdy funkcjonariusz oprócz normalnej drogi, odbywanej z mieszkania do urzędu (zwykłego miejsca służbowego) odbywa jeszcze drugą drogę z mieszkania lub urzędu (zwykłego miejsca służbowego) dla wykonania miejscowej czynności komisyjnej.

Zatem funkcjonariuszowi, który np. kontrolując przez kilka dni miejscowy urząd podległy nie uczęszcza przez te dni do zwykłego miejsca służbowego, nie należy przyznawać unormowanych niniejszym przepisem kosztów przejazdu do miejsca komisijnego.

do § 19 ust. I.

Określony tym przepisem ryczałt na koszty dojazdu do dworca kolejowego, przystani, stacji autobusowej lub lotniczej należy się bez względu na to, czy daną przestrzeń odbywa funkcjonariusz pieszo, tramwajem lub dorożką, jak również niezależnie od tego, czy w danej miejscowości taryfa dorożkarska jest wyższa lub niższa od omawianego ryczałtu.

Ryczałt ten można zarachowywać nie tylko w tym wypadku, gdy odległość od gmachu urzędu względnie od mieszkania do dworca kolejowego, przystani, stacji autobusowej lub lotniczej nie przekracza 2 km. lecz także, gdy wspomniana odległość wynosi więcej niż 2 km. o ile jednak przestrzeń ponad 2 km. traktuje funkcjonariusz według postanowień § 16, należy w myśl tego paragrafu zwracać koszty najtańszego środka lokomocji, zatem także cenę biletu tramwajowego w miejsce taksy dorożkarskiej, gdy użycie tramwaju w danym wypadku jest możliwe.

Zaznacza się, że okoliczność, iż tramwaj nie przechodzi tuż koło urzędu względnie mieszkania nie uzasadnia jeszcze potrzeby użycia dorożki.

Czasu dojazdu do dworca kolejowego, przystani, stacji autobusowej lub lotniczej w tej samej miejscowości nie należy wliczać do czasu rozpoczęcia względnie ukończenia podróży bez względu na to, czy dojazd w tej

samej miejscowości wynosi więcej lub mniej niż 2 km.

do § 23.

Ryczałt określony tym przepisem należy obliczać według uposażenia należnego funkcjonariuszowi w miejscowości, z której zostaje przeniesiony.

Ryczałt ten należy wypłacić przeniesionemu z chwilą jego zgłoszenia się na nowym miejscu służbowym, i to niezależnie od okoliczności czy przeniesiony przewiózł względnie czy wogóle zamierza przewieźć urządzenie domowe do miejscowości przeniesienia, lub też czy wogóle posiada urządzenie domowe.

Jest to należność, z której przeniesiony nie ma obowiązku wyrachowywania się wobec władzy asygnującej. W związku z tym zaznacza się, że przeniesiony nie ma prawa do zwrotu ewentualnych kosztów przewozu bagażu. Wyjaśnienie to dotyczy oczywiście takich przeniesień, które w konsekwencji pociągają za sobą potrzebę przesiedlenia się do nowej miejscowości t. j. nowego miejsca lub też o ile to nie nastąpi narażają przeniesionego na wydatki prowadzenia podwójnego gospodarstwa domowego względnie codziennego dojeżdżania do nowego miejsca służbowego.

W wypadkach zatem przeniesienia funkcjonariusza lub całego urzędu do miejscowości, w której funkcjonariusz dotychczas mieszkał i skąd dojeżdżał do miejsca służbowego, przeniesienia z jednej miejscowości do drugiej, wśród takich warunków lokalnych, że obie miejscowości, chociaż stanowią oddzielne jednostki administracyjne (gminy), tworzą jednak jedno wspólne osiedle ludzkie itp. następnie w wypadkach przeniesień, które z natury rzeczy nie mogą wywoływać potrzeby przesiedlenia się, nie należy przyznawać wspomnianego wyżej ryczałtu, którego celem jest—według wyraźnego postanowienia przepisu—pokrycie wydatków, połączonych z przesiedleniem.

W myśl ustępu (4) § 23 zwraca się funkcjonariuszowi państwowemu koszty przewozu urządzenia domowego kolejowymi pociągami towarowymi, względnie stakami towarowymi, udowodnione oryginalnymi listami przewozowymi. W wypadku zagubienia oryginalnych

listów przewozowych może władza przyznać zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego jedynie w razie przedłożenia przez funkcjonariusza państwowego wtórnika listu przewozowego względnie ceduły do zagubionego listu przewozowego.

Jeżeli w rachunku kosztów przewozu urządzenia domowego kołami lub samochodem, nie określono rodzaju i wagi przesyłki, to należy na podstawie przedstawionego przez funkcjonariusza rachunku kosztów przeniesienia uznać z reguły, że przesyłką było urządzenie domowe, kwestionować zaś tę okoliczność tylko w razie nasuwających się uzasadnionych podejrzeń. Co się zaś tyczy wagi należy kierować się ładownością wozu lub samochodu przyrównując ją do najbliższej stawki, ustalonej w odnośnej taryfie towarowej P. K. P. dla przewoźnego (niedrobnicowych przesyłek) za 5.000, 10.000 lub 15.000 kg. O ile ładowność wozu lub samochodu nie jest oznaczona w rachunku należy ją sprawdzić przez zwrócenie się do przedsiębiorcy przewozowego o podanie odnośnych danych.

do § 24.

Ustawione tym przepisem terminy do przedstawienia rachunków podróży służbowych, delegacji (odkomenderowań), i przeniesień nie są terminami prekluzyjnymi lecz porządkowymi, przekroczenie zatem tych terminów nie powoduje utraty prawa do danej należności, lecz może służyć za podstawę pociągnięcia do odpowiedzialności służbowej za niewykonanie przepisu, o ile oczywiście powody przekroczenia terminu nie będą dostatecznie usprawiedliwione.

do § 26.

Wypłata należności z tytułu podróży służbowych, delegacji, przeniesień odbywa się zasadniczo w myśl § 20 na podstawie przedstawienia przez funkcjonariusza rachunku, uzasadniającego każdą jego pozycję. Wyjątek od tej zasady stanowi przepis zawarty w § 26 pozwalający na ustalanie miesięcznego ryczałtu zamiast diet i kosztów przejazdu.

Dotyczy on jednak tylko dwóch rodzajów podróży służbowych, mianowicie podróży służbowych, które

1) trwają przez dłuższy okres czasu, jak np. wyjazdu funkcjonariuszów państwowych

poza zwykłym miejscem służbowym na roboty budowlane, polowe, lasowe itp. trwające nieraz od wczesnej wiosny do późnej jesieni, lub które

2) stale się powtarzają, jak np. podróże służbowe organów kontrolnych, mających według z góry ułożonego planu rocznego lub miesięcznego objeżdzać objekty kontrolne w wyznaczonych rejonach służbowych. Z tego powodu do stale powtarzających się podróży służbowych nie można zaliczać podróży służbowych np. organów śledczych, chociażby ich wyjazdy były bardzo częste; są one bowiem zależne od przestępstw czy zawińnięć, których pod względem ilości czy miejscowości nie można przewidzieć.

Władza naczelna uzgadniająca z Ministerstwem Skarbu wysokość ryczałtu winna wykazać, że zachodzi jeden z powyższych rodzajów podróży służbowych, oraz tak sprawę przedstawić, by Ministerstwo Skarbu miało możliwość oceny, czy proponowana wysokość ryczałtu jest utrzymana w ramach diet i kosztów podróży, któreby się ewentualnie należały na podstawie rachunku. Wysokość ryczałtu należy zatem ustalać bądź na podstawie faktycznych rachunków poprzednich miesięcy, bądź na podstawie planu podróży służbowych.

do § 30.

Diety zwiększa o 20% o których mowa w niniejszym przepisie należy liczyć jedynie za czas pobytu na obszarze W. M. Gdańska.

do § 31.

Przez słowa: „krańcowy punkt podróży” należy rozumieć państwo zagraniczne stanowiące cel podróży służbowej, delegacji lub przeniesienie. Tak np. przy podróży służbowej z Warszawy do Ameryki należą się diety amerykańskie przez cały czas podróży mimo przejazdu także przez inne państwa zagraniczne.

W taki sam sposób należy te słowa rozumieć, gdy celem podróży jest kilka państw. Tak np. przy podróży służbowej z Warszawy do Francji, następnie do Ameryki i Anglii należy przyznawać najpierw diety francuskie następnie amerykańskie i angielskie.

Taka wykładnia tych słów zgodna jest również z postanowieniem ustępu trzeciego

§ 31 w myśl, którego przy podróży powrotnej z zagranicy do kraju należą się diety, przewidziane dla tego państwa, z którego odbywa się podróż. Diety zatem za podróż powrotną w pierwszym przykładzie przysługują według stawek amerykańskich, w drugim przykładzie według stawek angielskich.

W związku z powyższym zaznacza się, że przez słowa „zatrzymanie się w drodze” nie należy rozumieć w żadnym wypadku przerw w podróży, spowodowanych zarządzeniem władzy, celem odbycia w danym państwie zleconej czynności służbowej, lecz jedynie przerwy wywołane przeszkodami do dalszej podróży jak np. chorobą, czekaniem w porcie na połączenie okrętowe, oczekiwaniem dalszej dyspozycji władzy itp.

II. Równocześnie uchyla się okólniki Ministerstwa Skarbu z dnia 24 marca 1926 r. L. 712 (DB)/1, z dnia 14 sierpnia 1926 r. L. 811 (DB)/4, z dnia 5 marca 1928 r. L. D. III.172/1, z dnia 4 sierpnia 1928 r. L. D. III.1236/1, z dnia 9 maja 1929 r. L. D. III.694/1/29, z dnia 6 marca 1930 r. L. D. III.3412/1/29, z dnia 30 kwietnia 1931 r., L. D. III.834/1/31 i z dnia 18 października 1932 r. L. D. III.15289/1/32 w sprawie diet i kosztów podróży służbowych.

(—) *T. Grodyński*

Podsekretarz Stanu.

KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO
WILEŃSKIEGO

Z dnia 19 listopada 1936 roku.
Nr. OR. 36379/36.

Do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

Płaćmy regularnie składki członkowskie i przysparzajmy Towarzystwu Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych nowych członków.

142

OKÓLNİK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 18 listopada 1936 r. Nr O-35479/36

do PP. Dyrektorów i Kierowników szkół
średnich ogólnokształcących w Okręguw sprawie przysposobienia wojskowego w klasie IV
gimnazjum ogólnokształcącego.

Przypominając wydany w tej sprawie okólnik Ministerstwa Nr 74 z dnia 6 sierpnia 1936 r. (II-W-5104/36) (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr 10 z r. 1936 poz. 107) oraz na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 października 1936 Nr II-S-6459/36 zarządzam na bieżący rok szkolny co następuje:

W klasie IV gimnazjum ogólnokształcącego ćwiczenia cielesne będą się odbywały w ilości 2 godzin tygodniowo, a przysposobienie wojskowe w ilości 2 godzin tygodniowo; przewidziane dotychczas w planie godzin obowiązkowych 2 godziny tygodniowo na zabawy, gry i sporty oraz gry i ćwiczenia polowe przestają być obowiązkowymi dla uczniów, biorących udział w przysposobieniu wojskowym. W związku z tym przewidziane na str. 169 i 170 „Programu nauki w gimnazjach państwowych” „Zabawy, gry i ćwiczenia polowe” oraz „Sporty i wycieczki” pozostają jako program godzin nadobowiązkowych dla uczniów. Na str. 171 „Programu” skreśla się ustępy 2, 3 i 4.

Z powyższego wynika, że szkoły będą organizowały w 2 godzinach tygodniowo zabawy, gry, sporty oraz gry i ćwiczenia polowe, obowiązkowe dla nauczyciela i dla tych uczniów, którzy nie biorą udziału w przysposobieniu wojskowym.

W sprawie przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej obowiązują bez zmian na bieżący rok szkolny przepisy z r. 1928 w sprawie hufców szkolnych żeńskich (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z r. 1928 Nr 13 poz. 213).

Gdyby z powodu powyższych zarządzeń wyłoniły się trudności w zachowaniu przepisanej ilości godzin u nauczycieli—dla uniknięcia dezorganizacji pracy w szkołach i ewentualnej zmianie umów nauczycieli, zezwalam na wprowadzenie w tych przypadkach także innych dodatkowych zajęć ewentualnie o cha-

rakterze sportowym, w wymiarze godzin, ustalonym dla odpowiednich nauczycieli na początku roku szkolnego i w ramach przyznaných etatów i godzin.

Przy tej sposobności przypominam, iż opiekę nad hufcem przysposobienia wojskowego należy o ile możliwości powierzać nauczycielom ćwiczeń cielesnych.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

143

OKÓLNİK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 18 listopada 1936 r. Nr O-37702/36

do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów
i Kierowników wszystkich szkół w Okręguw sprawie legitymacji szkolnych i ulg kolejowych
dla młodzieży szkolnej.

Na podstawie okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. Nr 116 z dnia 4 listopada 1936 r. I Praw-2540/187/36 o legitymacjach szkolnych i ulgach kolejowych dla młodzieży szkolnej komunikuję, że w legitymacjach szkolnych dla młodzieży szkolnej ustalonych okólnikiem Nr 77 z dn. 6.X. 1935 (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr 8, 9, 10 z dn. I.X.35 poz. 63) wprowadza się z ważnością od początku roku szkolnego 1936/37 następujące zmiany:

1) Blankiety legitymacji szkolnych wszystkich trzech typów (wzorów) zostały na żądanie Ministerstwa Komunikacji uzupełnione na stronie pierwszej, bezpośrednio po nazwisku ucznia (słuchacza), nową rubryką: „urodz. w r. 19....”, na wpisanie roku urodzenia ucznia (słuchacza). Rubryka ta winna być zawsze wypełniona bardzo dokładnie i czytelnie.

2) Na legitymacjach szkolnych wzoru Nr 1-b) i Nr 1-c), mających oddzielne blankiety, przeznaczone na półrocza szkolne, wprowadzono nieco inny podział na półrocza, umieszczając na jednym blankiecie miesiące: wrzesień—luty (zamiast lipiec—grudzień), na drugim miesiące: marzec—sierpień (zamiast styczeń—czerwiec).

Szkoły, które posiadają zapas blankietów legitymacji z ubiegłego roku szkolnego bez powyższych uzupełnień i zmian, mogą użytkować je najdalej do końca stycznia 1937 r. dopisując jednak po nazwisku ucznia rok jego urodzenia.

Wprowadzanie jakichkolwiek zmian i poprawek w tekście legitymacji jest niedozwolone.

Do wspomnianego na wstępie okólnika Nr 77 z 6.IX. 1935 r., który ważny jest nadal na rok szk. 1936/37, dodaje się następujące wyjaśnienia:

Do ustępu III. 1) Zrównane w zakresie ulg kolejowych ze szkołami publicznymi są prywatne szkoły powszechne, zaliczone przez Inspektora Szkolnego do kategorii szkół, przez uczęszczanie do których dziecko spełnia obowiązki szkolny.

W wypadkach wątpliwych decyduje właściwy Kurator Okręgu Szkolnego.

2) Uczniowie prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli mogą korzystać z ulg taryfowych na kolejach jedynie w wypadku, jeżeli szkoły te posiadają prawa szkół państwowych.

Do ustępu IV. Wzory legitymacji szkolnych z wprowadzonymi od r. szk. 1936/37 uzupełnieniami i zmianami, podaje się w załączeniu.

Do ustępu V (pkt. 1). Wystawiając legitymację należy po nazwisku ucznia, w rubryce na to przeznaczonej, wpisać rok jego urodzenia, a w rubryce następnej, przeznaczonej na określenie miejsca zamieszkania, należy podać w miastach dokładny adres ucznia.

W razie zmiany miejsca zamieszkania, należy uczniowi wydać nową legitymację.

Tekst podłużnej pieczętki z nazwą szkoły (zakładu, kursu), winien być tak ułożony, aby się mieścił w prostokącie 60×20 mm, odpowiadającemu miejscu pozostawionemu na blankiecie legitymacji na odcisnięcie podłużnej pieczętki.

Własnoręczny „podpis władzy szkolnej” winien być kładziony na linii, a nie pod lub nad linią.

Do ustępu V pkt 2 i do ustępu VI. Potwierdzenie tożsamości osoby (na fotografii) oraz ważności legitymacji należy skutecznie za pomocą pieczęci urzędowej szkoły (pie-

częci okrągłej, a w szkołach doksztalających zawodowych owalnej), nie zaś podłużnej pieczętki z nazwą szkoły.

Niewłaściwe zastosowanie podłużnej pieczętki, zamiast szkolnej pieczęci urzędowej, powoduje nieważność legitymacji, jako dokumentu urzędowego i pozbawia ucznia możliwości korzystania z ulg kolejowych.

Do ustępu VII. Legitymacje z klauzulą o uprawnieniu do ulg kolejowych wydawane być mogą wyłącznie uczniom, którzy nie przekroczyli 30 lat. Gdy w terminie wystawiania legitymacji uczeń nie ma jeszcze ukończonych 30 lat, lecz kończy je w ciągu danego roku kalendarzowego, może on korzystać z legitymacji szkolnej uprawniającej do ulg kolejowych dla młodzieży szkolnej jeszcze do końca stycznia następnego roku kalendarzowego, po czym klauzula o uprawnieniu do ulg kolejowych musi być na legitymacji przekreślona.

Wobec powyższego uczniom, którzy ukończyli 30 lat i:

- a) posiadają legitymacje wzoru Nr 1a) — klauzulę o uprawnieniu do ulg kolejowych należy skreślić przy zatwierdzeniu ważności legitymacji na drugie półrocze (w końcu stycznia),
- b) posiadają legitymacje wzoru Nr 1b) lub 1c) — klauzulę o uprawnieniu do ulg kolejowych należy skreślić również w końcu stycznia, przy potwierdzeniu ważności legitymacji na miesiąc luty.

Do ustępu IX. Legitymacje w szkołach akademickich nie podlegają opłatom zgodnie z wyjaśnieniem Nr IV NS-1844/36 z dnia 2 maja 1936 r.

Do ustępu XI. Legitymacje wydane uczniom wzamian za legitymacje skradzione bądź zgubione winny być zaopatrywane innymi numerami niż legitymacje pierwotnie wydane.

Do ustępu XII. Szkoły, zakłady i kursy, niewymienione indywidualnie w specjalnym wykazie, ogłaszanym przez Ministerstwo Komunikacji w Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych, nie są uprawnione do wystawiania legitymacji szkolnych, ustalonych okólnikiem Nr 77 z 6.IX. 1935 r.

Nie dotyczy to szkół powszechnych. Szkoły te nie są indywidualnie wymieniane w wykazie; wydają one legitymacje w myśl

zasad, ustalonych w niniejszym okólniku pod rozdziałem: Do ustępu III pkt 1.

W wykazie zakładów naukowych ogłoszonym w Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych, nie podaje się również kursów uzupełniających naukowych, organizowanych przez państwowe władze szkolne dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, powszechnych i zawodowych. Wydawanie legitymacji dla uczestników takich kursów reguluje taryfa osobowa P. K. P. cz. II, § 61, pkt 4(7), obowiązująca od dnia 1 stycznia 1936 r.

Wykaz powyższy ogłaszany jest raz w roku — na początku roku szkolnego. Uzupełnienie tego wykazu w ciągu roku szkolnego nie jest przewidywane.

Po ukazaniu się nowego wykazu władze szkolne zawiadamiają dyrekcje i kierownictwa podległych im bezpośrednio szkół, o utracie względnie nabyciu uprawnienia do wystawiania legitymacji szkolnych.

U w a g a.

Stosowanie obowiązujących wzorów legitymacji szkolnych napotyka na trudności w niższych szkołach rolniczych, w których rok szkolny rozpoczyna się dnia 15 stycznia i kończy się 15 grudnia, podczas gdy na blankiecie legitymacji szkolnej wzoru Nr 1a) uwidocznione są terminy ważności legitymacji: 1) do 31 stycznia, 2) do 30 września.

W tych szkołach należy wydawać uczniom w drugim półroczu szkolnym, na czas od 1 października, nowe legitymacje. Ważność tych legitymacji wygaśnie po upływie pierwszego okresu, t. j. z dniem 31 stycznia następnego roku kalendarzowego, o ile nie zostanie przedłużona na okres następny.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

Wzory legitymacji szkolnych.

W z ó r a)

Str. 1

Str. 2

<p style="text-align: center;">LEGITYMACJA SZKOLNA</p> <p>na rok 19... / ... Nr .....</p> <p>urodz. w roku 19..., zamieszkały-a w .....</p> <p>st. kol. ....</p> <p style="text-align: center;">jest <u>słuchaczem - ką</u> <u>uczniem - enicą</u></p> <p style="text-align: center;">Pieczętka podłużna szkoły</p> <p>Podpis władzy szkolnej</p> <p>Pieczęć sucha</p>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p style="text-align: center;">Fotografia 37×52 mm bez nakrycia głowy na jasnym tle</p> </div> <p style="text-align: center;">Pieczęć szkoły</p> <p style="text-align: center;">Podpis właściciela legitymacji</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;"> <p>Ważna do dnia</p> <p>31 stycznia 19... r.</p> <p>Pieczęć szkoły</p> </td> <td style="width: 50%; text-align: center;"> <p>Ważna do dnia</p> <p>30 września 19... r.</p> <p>Pieczęć szkoły</p> </td> </tr> </table>	<p>Ważna do dnia</p> <p>31 stycznia 19... r.</p> <p>Pieczęć szkoły</p>	<p>Ważna do dnia</p> <p>30 września 19... r.</p> <p>Pieczęć szkoły</p>
<p>Ważna do dnia</p> <p>31 stycznia 19... r.</p> <p>Pieczęć szkoły</p>	<p>Ważna do dnia</p> <p>30 września 19... r.</p> <p>Pieczęć szkoły</p>		

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 19 listopada 1936 r. Nr O 37012/36

do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów
i Nauczycielstwa wszystkich szkół w Okręguw sprawie przychylnego ustosunkowania się
nauczycielstwa do poborowych.

Mimo intensywnej propagandy Polskiego Białego Krzyża, prowadzonej w czasie poboru i mimo obostrzonych zarządzeń władz administracyjnych, wydawanych na czas przejazdu poborowych do swych formacji — każdorazowe wcielenie poborowych do pułków odbywa się jeszcze ciągle przy akompaniamencie różnych wykroczeń i niepoczytalnych awantur, będących tradycją z czasów zaborczych.—

Będąc przedświadczony, że współpraca Nauczycielstwa w tym kierunku mogłaby dać bardzo dobre wyniki — proszę o przychyłne ustosunkowanie się.

Okolicznościowe pogadanki PP. Nauczycieli z poborowymi, następnie skromne i serdeczne pożegnania zorganizowane przez nauczycielstwo w porozumieniu z miejscowym duchowieństwem, w domu ludowym, czy szkole w przeddzień wyjazdu poborowych z ich miejscowości rodzinnej — powinny odnieść jak najlepszy skutek i wpłynąć dodatnio na poborowych.—

Tego rodzaju akcja Nauczycielstwa przeprowadzona w porozumieniu z miejscowym duchowieństwem, które w dniu wyjazdu poborowych odprawiałyby na ich intencję okolicznościowe nabożeństwo z kazaniem — uchroniłoby zapewne nie jednego z poborowych od niepoczytalnych wybryków, a z drugiej strony miałyby dodatni wpływ na ustosunkowanie się do wojska i podkreślałyby ogromnie ważność tego obowiązku obywatelskiego.—

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 19 listopada 1936 r. Nr O 34837/36

do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów
i Kierowników wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie powierzania robót rzemieślnikom.

Przepisy prawa przemysłowego (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 468 w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 350) postanawiają, że trudnić się rzemiosłem można dopiero po uzyskaniu karty rzemieślniczej, którą wydają władze przemysłowe I instancji po wykazaniu się przez petenta posiadaniem odpowiedniego uzdolnienia zawodowego.

Przepis powyższy nie jest ściśle przestrzegany przez znaczną ilość osób prowadzących samoistnie rzemiosło. Przyczyną tego jest w przeważnej ilości wypadków brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych, wymaganych do uzyskania karty rzemieślniczej. Mimo to osoby prowadzące nielegalnie rzemiosło podejmują się wszelkich prac, częstokroć nawet b. poważnych, którym w wielu wypadkach sprostać nie mogą, wywołując swą działalnością rozgorzyczenie rzemiosła legalnego, widzącego w rzemiosle nielegalnym niebezpiecznego konkurenta, który nie ponosząc ciężarów publicznych, zwycięża rzemiosło legalne swą ceną, podważając równocześnie jakością wykonanej roboty zaufanie społeczeństwa do całego rzemiosła.

Zaznaczyć przy tym należy, że ten stan rzeczy, będący jawnym łamaniem przepisów, zawiera w sobie niebezpieczeństwo obniżenia poziomu rzemiosła, pociągając za sobą równocześnie poważne straty w gospodarstwie społecznym, wywołane niefachowością osób trudniących się rzemiosłem. Pozornie niska bowiem cena, wskutek nieumiejętnego wykonywania prac łączy się zwykle z poważnymi stratami materialnymi, a często nawet z niebezpieczeństwem zdrowia i życia ludzkiego.

Z memoriałów i skarg, napływających do Ministerstwa Przemysłu i Handlu od związków i stowarzyszeń rzemieślniczych wynika,

że brak należytego zrozumienia powyższych zagadnień daje się zauważyć nie tylko w szerokich rzeszach społeczeństwa, lecz także w instytucjach publicznych, które ulegając sugestii pozornie niskich cen, powierzają wykonywanie robót rzemieślniczych osobom niefachowym i nielegalnie trudniącym się rzemiosłem.

Wobec tego zarządzam na podstawie okólnika Nr 99 Min. W. R. i O. P. z dnia 6. X. 1936 r. Nr I. Bud. 2537/36, aby przy powierzaniu wykonawstwa robót, wchodzących w zakres rzemiosł, wymienionych w art. 142 powołanego wyżej prawa przemysłowego oferenci wykazywali się posiadaniem odnośnych kart rzemieślniczych.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

146

OKÓLNIK Nr 107

z dnia 24 października 1936 r. (I Praw-1481/10/36).

o wysyłaniu korespondencji międzyszkolnej uczniowskiej do szkół za granicą.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 12 listopada 1936 r. Nr 10 poz. 200)

Nawiązując do okólnika Nr 182 z dnia 17 grudnia 1934 r. (I Praw-1481/137/34) o wysyłaniu korespondencji międzyszkolnej uczniowskiej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 160) Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadamia, że wobec zgody Ministerstwa Poczty i Telegrafów, wyrażonej w piśmie z dnia 19 września 1936 r. Nr PZ 201, dozwolone jest wysyłanie w formie przesyłek zbiorowych, korespondencji międzyszkolnej uczniowskiej za opłatą przewidzianą dla papierów handlowych również do szkół za granicą, pod warunkiem, że zawartość przesyłki odpowiada pojęciu papierów handlowych, że nadawcą będzie dana szkoła, do której uczęszczają autorzy wypracowań, adresatem zaś — jedna ze szkół za granicą.

Warunkiem jednak zasadniczym papieru handlowego (i „wypracowania uczniowskiego”) jest, iż nie może zawierać korespondencji bieżącej lub osobistej, w przeciwnym bowiem razie nabiera cech listu i podlega wyższej opłacie taryfowej.

Pod pojęciem więc „wypracowań uczniowskich” należy rozumieć wypracowania (zadania), napisane przez uczniów na pewien określony przez szkołę (profesora) temat, nawet w formie zewnętrznej listu, — z wyłączeniem jednak charakteru korespondencji osobistej i bieżącej, w związku z tym wypracowania omawiane nie mogą zawierać imion i nazwisk adresatów — uczniów szkoły zagranicznej.

Dozwolone natomiast jest umieszczanie na wypracowaniach nazwisk i imion ich autorów oraz dołączanie do przesyłki kartki lub wykazu z wyliczeniem załączników lub powoływaniem się na poprzednie pisma nadawcy lub adresata.

Podając powyższe do wiadomości, Ministerstwo W. R. i O. P. podaje i przypomina, że:

- 1) przesyłka, zawierająca wypracowania uczniowskie, powinna być nadawana w stanie otwartym i zaopatrzona w napis „Papiers d'affaires — devoirs d'élèves”;
- 2) przesyłka taka może zawierać wypracowania kilku uczniów danej szkoły;
- 3) jako nadawca przesyłki figurować powinna dana szkoła (z ewent. oznaczeniem numeru klasy), jako adresat zaś — szkoła zagraniczna;
- 4) wypracowania uczniowskie mają odpowiadać warunkom przytoczonym wyżej;
- 5) przesyłka nie może zawierać innej korespondencji prócz wypracowań;
- 6) poszczególne wypracowania nie mogą być wkładane do oddzielnych kopert, lecz powinny być przesyłane w jednej wspólnej, otwartej kopercie lub opakowaniu;
- 7) przesyłka powinna być należycie opłaconą znaczkami według taryfy dla papierów handlowych, której opłaty w obrocie zagranicznym wynoszą obecnie: „do 250 g — 50 groszy, za każde dalsze 50 g — 10 groszy”.

Unormowanie w sposób powyższy zagranicznej korespondencji międzyszkolnej winno być wykorzystane jako środek do zacieśnienia kontaktu ze szkolnictwem za granicą.

p. o. Dyrektora Departamentu:

(—) A. Nowak.

147

RUCH SŁUŻBOWY.

Kuratorium.

Zatrudnieni w charakterze pracowników kontraktowych z dniem 1 lipca 1936 r.

Paul Antoni na stanowisku urzędnika kancelaryjnego.

Mianowani z dniem 1 lipca 1936 r.

Januszkiewicz Władysław, prowiz. woźny w Kuratorium O. S. Wil., na stanowisko starsz. woźnego w Kuratorium O. S. Wil.

Komarkowicz Józef, prowiz. pomocniczy woźny w Kuratorium O. S. Wil., na stanowisko woźnego w Kuratorium O. S. Wil.

Mianowani z dniem 1 września 1936 r.

Lutkiewicz Józef, dietariusz w Kuratorium O. S. Wil., na stanowisko prowizorycznego woźnego w Kuratorium O. S. Wil.

Przeniesieni z dniem 1 września 1936 r.

Wiszniewska Anna, pomocnicza woźna w Kuratorium O. S. W., na stanowisko woźnej Państw. Seminarium Ochroniarskiego w Wilnie.

Inspektoraty szkolne.

Mianowani z dniem 1 lipca 1936 r.

Oganowski Józef, pracownik kontraktowy w Inspektoracie Szkolnym w Wilejce, prowiz. pomocn. kancelaryjnym w Inspektoracie Szkolnym w Wilejce.

Zatrudnieni w charakterze pracowników kontraktowych z dniem 1 września 1936 r.

Miarówna Stanisława na stano-

wisku urzędnika w Inspektoracie Szkolnym wileńskim Miejskim w Wilnie.

Horbatowiczowa Maria na stanowisku urzędnika w Inspektoracie Szkolnym w Nieświeżu.

Z dniem 19 października 1936 r.

Kozłowski Ludwik na stanowisku urzędnika w Inspektoracie Szkolnym w Suwałkach.

Szkolnictwo Powszechne.

Przeniesieni w stan spoczynku z dniem 31 października 1936 r.

Zadworna Elżbieta, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Pietrykach, powiatu lidzkiego, z powodu choroby.

Sienkiewicz Stefan, nauczyciel 1 klasowej publicznej szkoły powszechnej w Poszeszupiu powiatu suwalskiego, z powodu choroby.

Koziński Izydor, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Zielonej, powiatu grodzieńskiego, z powodu choroby.

Surmińska Juliana, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Kacianowiczach, powiatu wileńsko-trockiego, na własną prośbę.

Woźni szkół państwowych.

Mianowani z dniem 1 lipca 1936 r.

Łotarewicz Stanisław, kontrakt. woźny w Państw. Szkole Technicznej w Wilnie, na stanowisko prowiz. woźnego w Państw. Szkole Technicznej w Wilnie.

Tomaszewicz Bronisław, kontr. woźny w Państw. Seminarium Nauczycielskim w Święcianach, na stanowisko prowiz. woźnego w Państw. Seminarium Nauczycielskim w Święcianach.

Dauksza Stanisław, kontr. woźny Państw. Szkoły Rzemieślniczo - Przemysłowej w Wilnie, na stanowisko prowiz. woźnego w Państw. Szkole Rzemieślniczo - Przemysłowej w Wilnie.

Wojnar Aloizy, kontr. pomocniczy woźny w Gimnazjum Państw. w Stołpcach,

na stanowisko prowiz. woźnego w Gimnazjum Państw. w Stołpcach.

*Przeniesieni w stan spoczynku
z dniem 30 listopada 1936 r.*

Rozenberg Władysław, woźny Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Miejskiego w Święcianach, z powodu choroby.

Doroszewski Piotr, woźny Państwowego Gimnazjum im. E. Orzeszkowej w Wilnie, z powodu choroby.

Szkoły zawodowe.

Zwolnieni z dniem 31 lipca 1936 r.

Makowski Bolesław ze stanowiska kontraktowego magazyniera Państw. Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej w Wilnie.

148

KONKURSY.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza niniejszym konkurs na stanowisko kierownika 4 kl. publicznej szkoły powszechnej w Nowym Świerżniu, pow. stołpeckiego, obwodu szkolnego nieświeskiego.

Szkoła mieści się w budynku własnym, odległym od miasta powiatowego Stołpce o 3½ km, od stacji kolejowej Stołpce o 5 km. Przy szkole 1,56 ha ziemi.

O stanowisko to ubiegać się mogą kandydaci, posiadający pełne kwalifikacje zawodowe oraz odpowiadający wymaganiom art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 104 poz. 873).

Podania należy udokumentowane winni kandydaci wnieść w drodze służbowej do Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego (przez Inspektora Szkolnego w Nieświeżu) w terminie do dnia 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Augustowie ogłasza konkurs na stanowisko kierownika szkoły III stopnia w Raczkach—szkoła mieści się częściowo we własnym budynku w którym jest mieszkanie dla kierownika.

O stanowisko to mogą ubiegać się nauczyciele, posiadający przepisane kwalifikacje oraz przynajmniej 3 lata służby w charakterze nauczyciela stałego. Kwalifikacje dodatkowe (W. K. N., Instytut Nauczycielski, wyższe studja i tp.) będą brane pod uwagę.

Podania należy składać do Inspektoratu Szkolnego Suwalskiego w 3 miesięcznym terminie od daty ogłoszenia niniejszego konkursu.

Przewodniczący:

(—) W. Klimaszewski.

Rada Szkolna Powiatowa w Suwałkach ogłasza konkurs na stanowisko kierowników szkół:

- 1) III stopnia Nr 1 w Suwałkach — szkoła mieści się we własnym budynku, mieszkania dla kierownika niema.
- 2) III stopnia Nr 4 w Suwałkach — szkoła mieści się w budynku wynajętym.
- 3) III stopnia w Bakalarzewie—szkoła mieści się w budynku własnym, w którym też znajduje się mieszkanie dla kierownika.
- 4) III stopnia w Filipowie—szkoła mieści się częściowo w budynku własnym, mieszkania dla kierownika niema.
- 5) II stopnia w Jeleniewie—szkoła mieści się w budynku własnym w którym jest też i mieszkanie dla kierownika.
- 6) II stopnia w Rutce Tartek, Mikołajewsku, Kuriankach, Kaletniku i Puńsku — szkoły mieszczą się w budynkach wynajętych.

O stanowiska te mogą się ubiegać nauczyciele, posiadający przepisane kwalifikacje oraz przynajmniej 3 lata służby w charakterze nauczyciela stałego. Kwalifikacje dodatkowe (W. K. N. Instytut Nauczycielski, wyższe studja i tp.) będą brane pod uwagę.

Podania należy składać do Inspektoratu Szkolnego Suwalskiego w 3-miesięcznym terminie od daty ogłoszenia niniejszego konkursu.

Przewodniczący:

(—) W. Burakiewicz.

KOMUNIKATY

Z Ministerstwa W. R. i O. P.

W dniu 21 października r. b. odbyła się w Ministerstwie W. R. i O. P. pod przewodnictwem P. Ministra prof. dr Wojciecha Świętosławskiego konferencja w sprawie oświaty pozaszkolnej. W konferencji tej wzięli udział Podsekretarze Stanu PP. Ferek-Błeszyński i prof. Ujejski oraz urzędnicy ministerstwa.

Omówiono przede wszystkim podstawy i cele pracy wydziału oświaty pozaszkolnej w roku szkolnym 1936/37 formy pracy oświatowej, zamierzenia na najbliższą przyszłość w dziedzinie oświaty pozaszkolnej.

Ze spraw poruszonych na konferencji zasługują na uwagę:

1) usuwanie przez akcję oświaty pozaszkolnej konsekwencji ilościowego niedorozwoju szkoły powszechnej, z czego najliczniej korzysta młodzież przedpoborowa zwłaszcza ziem wschodnich. To też na tym terenie władze szkolne już w bieżącym roku szkolnym przystąpią do planowej akcji likwidowania analfabetyzmu i doksztalcania młodzieży przedpoborowej obejmując ją corocznie dwa roczniki,

2) rozwój bibliotek publicznych, których ilość mimo trudności gospodarczych stale rośnie. Tak np. w roku 1932 było 30 powiatowych central bibliotek publicznych, zaś w roku 1936—146,

3) rozwój ilościowy świetlic (w r. 1932—3177, w r. 1936—19320), chórów i teatrów ludowych.

Na zakończenie konferencji P. Minister wysunął kilka zagadnień, jak ściślego współdziałania z utworzonym Instytutem Kultury Wsi, racjonalnej selekcji w terenie jednostek najzdolniejszych, modernizacji metod akcji oświatowej i t. d.

(Przedruk z Monitora Polskiego z dnia 23.X.1936 r. Nr. 247).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ogłosiło w Monitorze Polskim z dnia 2 XI 1936 r. Nr 255 konkurs na jedno stypendium im. Franciszka Jaźwińskiego w kwocie 800 zł na rok szkolny 1936/37 dla ucznia szkoły średniej lub studenta wyższego zakładu naukowego.

Prawo do ubiegania się o to stypendium przysługuje uczącym się dobrej konduity, celującym w naukach członkom rodziny Czarnowskich herbu „Grabie”. W braku kandydatów odpowiadających powyższym warunkom pokrewieństwa stypendium może być przyznane innym kandydatom wyznania rzymskokatolickiego.

Podania należy składać do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Warszawa, Al. Szucha 25) w terminie do dnia 20 grudnia 1936 r. Do podań należy dołączyć zaświadczenie szkolne z wykazem ocen z poszczególnych przedmiotów. Prócz tego niekredni winni dołączyć metrykę chrztu i świadectwo niezamożności rodziców. Potomkowie fundatora—dowody, stwierdzające ich pokrewieństwo.

* * *

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ogłosiło w Monitorze Polskim z dnia 4 XI 1936 r. Nr 257 konkurs na rok 1936/37 na 3 stypendia im. Jana Gołębiowskiego po 623 zł każde, dla uczniów średnich i wyższych zakładów naukowych wszelkich typów, z zachowaniem pierwszeństwa dla uczniów z rodziny Gołębiowskich.

Podania kandydatów ubiegających się o stypendium z dołączeniem świadectw niezamożności rodziców, wykazu stopni z poszczególnych przedmiotów ze szkół, do których uczęszczają, a o ile chodzi o uczniów spokrewnionych z fundatorem, z dowodami, stwierdzającymi pokrewieństwo, winny być nadsyłane do dnia 20 grudnia 1936 roku do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Warszawa, Al. Szucha 25).

**Wykaz zakładów naukowych,
których wychowañcom (wychowanicom)
przysługują ulgi taryfowe.**

Kuratorjum zawiadamia, że Dziennik Taryf i Zarządzeń Kolejowych, organ urzędowy Ministerstwa Komunikacji L 35 z dnia 12.X.36 r. zawiera nowy wykaz szkół, którym przysługują ulgi kolejowe w roku 1936/37.

Wykaz ten nie będzie w bieżącym roku szkolnym zmieniany i dlatego wszelkie poprawki do wykazu należy zgłaszać z końcem bieżącego roku szkolnego.

* * *

DZIENNIK TARYF I ZARZĄDZEŃ KOLEJOWYCH
ORGAN URZĘDOWY MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

Rok IX. Warszawa, dnia 12 października 1936 r. Nr 35.

Dział urzędowy

II. OBWIESZCZENIE

Polskie Koleje Państwowe.

W sprawie wykazu zakładów naukowych, których wychowañcom (wychowanicom) przysługują ulgi taryfowe.

W wykonaniu przepisu taryfy osobowej, bagażowej i ekspresowej Polskich Kolei Państwowych (linie normalnotorowe) z dnia 1 stycznia 1936 r. (Dz. T. i Z. K. z r. 1935, Nr 47, poz. 605), § 61, pkt. 2. (T. O. II.) wprowadza w życie z dniem ogłoszenia niżej podany wykaz zakładów naukowych, których wychowañcy (wychowanice) przy przejazdach kolejami państwowymi oraz prywatnymi, znajdującymi się pod zarządem państwowym, mogą korzystać z ulg taryfowych.

W wykazie tym wyszczególnione są oddzielnie zakłady naukowe, znajdujące się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i oddzielnie zakłady na obszarze W. M. Gdańska.

Wykaz zawiera zakłady naukowe państwowe i te prywatne, którym przyznano prawa szkół państwowych lub które postawione zostały na równi z zakładami państwowymi, z wskazaniem ich w porządku alfabetycznym według województw i miejscowości w których się znajdują oraz podziałem na następujące grupy:

Grupa A.

1. Szkoły wyższe.
2. Zakłady naukowe teologiczne państwowe i postawione na równi ze szkołami państwowymi.
3. Szkoły artystyczne.

4. Szkoły średnie ogólnokształcące.
5. Szkoły zawodowe typu zasadniczego i przysposobienia zawodowego.
6. Zakłady kształcące nauczycieli i wychowawczynie przedszkoli.
7. Szkoły specjalne dla upośledzonych.
8. Szkoły powszechne i wydziałowe.

Grupa B.

Szkoły doksztalające zawodowe.

Grupa C.

1. Zakwalifikowane zakłady naukowe teologiczne prywatne, zakwalifikowane kursy artystyczne i zakwalifikowane kursy zawodowe — także i doksztalające:

- a) Artystyczne.
- b) Zawodowe.

2. Instytucje oświaty pozaszkolnej.

Szkoły położone na obszarze W. M. Gdańska. Wychowañcy (wychowanice) zakładów naukowych, wymienionych w wykazie w grupie A i B, mają prawo do korzystania z ulg na przejazdy jednorazowe i codzienne, przewidzianych w §§ 61 i 62 TO. II.

Wychowañcy (wychowanice) zakładów naukowych, wymienionych w wykazie w grupie C, mają prawo do korzystania z ulg jedynie przy przejazdach codziennych na naukę za biletami czasookresowymi (§ 61 TO. II) oraz przy przejazdach na wycieczki szkolne i kolonie (§ 62 TO. II.).

Ulgę stosuje się na podstawie legitymacji szkolnych według wzoru ustalonego osobno dla każdej grupy (wzory Nr 1-a) 1-b) i 1-c) TO. II), wydanych przez dyrekcję szkół za podpisem rektorów, dyrektorów, kierowników lub ich zastępców i opatrzonych oprócz suchej pieczęci Ministerstwa, któremu dana szkoła podlega (M. W. R. i O. P., M. Roln. i Ref. Rolnych lub Min. Op. Sp.), pieczęcią urzędową odnośnego zakładu naukowego tudzież z zachowaniem innych postanowień § 61 TO. II.

Szkoły powszechne i wydziałowe tudzież kursy i szkoły wieczorowe dla dorosłych i młodocianych, prowadzone jako instytucje oświaty pozaszkolnej, podległe inspektorom szkolnym, nie zostały wyszczególnione w wykazie, natomiast podane zostały w grupie A pod punktem 8 „Inspektoraty szkolne”, którym szkoły i instytucje te są podległe.

Uczniowie szkół powszechnych korzystają z ulg przy przejazdach jednorazowych oraz przy przejazdach codziennych na naukę na podstawie legitymacji szkolnej ustalonego wzoru, wydanej przez kierownictwo danej szkoły powszechnej. Przy wycieczkach zbiorowych uczniów szkół powszechnych, zgłoszenie wycieczki szkolnej, wystawione przez daną szkołę powszechną, powinno być potwierdzone pieczęcią urzędową właściwego inspektora szkolnego.

Szkoły wydziałowe, podległe inspektorom szkolnym, w zakresie ulg kolejowych są traktowane na równi ze szkołami powszechnymi.

Uczestnicy do wieku lat 30 kursów i szkół wieczorowych dla dorosłych i młodocianych, które nie są wyszczególnione w wykazie, a prowadzone są jako instytucje oświaty pozaszkolnej, podległe inspektorom szkolnym, mogą korzystać jedynie z ulgi kolejowej, przewidzianej dla zbiorowych wycieczek szkolnych. Ulgę stosuje się za każdorazowym zezwoleniem DOKP udzielanym na podstawie podania inspektora szkolnego, za jego podpisem i pieczęcią urzędową.

Równocześnie odwołuje się poprzedni wykaz szkół, podany w Nr 13 Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych z dnia 25 kwietnia 1936 r. Nr H O II. 24/142.

W Y K A Z S Z K Ó Ł:

Grupa A.

1. Szkoły wyższe.

Województwo Wileńskie.

Wilno—Szkoła Nauk Politycznych.

Wilno—Uniwersytet Stefana Batorego.

2. Zakłady naukowe teologiczne.

Wilno — Seminarium duchowne rzymskokatolickie.

Wilno — Państwowe Prawosławne Seminarium Duchowne.

3. Szkoły artystyczne.

Wilno—Konserwatorium Muzyczne im. M. Karłowicza.

4. Szkoły średnie ogólnokształcące.

a) Państwowe,

Województwo Białostockie.

Augustów—Państwowe Gimnazjum Koe-dukacyjne.

Grodno — Państwowe Gimnazjum męskie im. Adama Mickiewicza.

Grodno—Państwowe Gimnazjum żeńskie im. Emilii Plater.

Suwałki—Państwowe Gimnazjum męskie im. Karola Brzostowskiego.

Suwałki—Państwowe Gimnazjum żeńskie im. Marii Konopnickiej.

Świsłocz — Państwowe Gimnazjum Koe-dukacyjne.

Wołkowysk—Państwowe Gimnazjum Koe-dukacyjne im. Kr. Stefana Batorego.

Województwo Nowogródzkie.

Baranowicze—Państwowe Gimnazjum koe-dukac. im. T. Rejtana.

Lida — Państwowe Gimnazjum koedukac. im. K. Chodkiewicza.

Nieśwież — Państwowe Gimnazjum koe-dukacyjne im. W. Syrokomli.

Nowogródek — Państwowe Gimnazjum koedukacyjne im. A. Mickiewicza.

Słonim — Państwowe Gimnazjum koedu-kacyjne im. T. Kościuszki.

Stołpce Państwowe Gimnazjum koedukac. im. Tad. Hołównki.

Szczuczyn — Państwowe Gimnazjum koe-dukacyjne.

Województwo Wileńskie.

Dziszna — Państwowe Gimnazjum koedu-kac. im. G. Piramowicza.

Mołodeczno—Państwowe Gimnazjum ko-edukac. im. Tomasza Zana.

Nowa Wilejka — Państwowe Gimnazjum koedukac. im. św. Kazimierza.

Oszmiana — Państwowe Gimnazjum koe-dukac. im. J. Śniadeckiego.

Święciany—Państwowe Gimnazjum koe-dukac. im. Marszałka J. Piłsudskiego.

Wilejka — Państwowe Gimnazjum koe-dukac. im. H. Sienkiewicza.

Wilno — Państwowe Gimnazjum męskie im. Z. Augusta.

Wilno — Państwowe Gimnazjum męskie im. J. Lelewela.

Wilno — Państwowe Gimnazjum męskie im. A. Mickiewicza.

Wilno — Państwowe Gimnazjum męskie im. J. Słowackiego.

Wilno — Państwowe Gimnazjum żeńskie im. El. Orzeszkowej.

Wilno — Państwowe Gimnazjum żeńskie im. Ks. A. Czartoryskiego.

Wilno—Filia Białorusk. Państw. Gimn. im. J. Słowackiego, koed.

b) Prywatne.

Województwo Białostockie.

Grodno—Prywatne Gimn. męsk. im. H. Sienkiewicza.

Grodno—Koła Polskiej Macierzy Szkoln.

Grodno—Prywatne Gimnazjum koedukac. T-wa Szkoły Średniej.

Sejny — Prywatne Gimnazjum męsk. im. św. Kazimierza, Kurii Bisk.

Suwałki—Prywatne Gimnazjum koedukac. T-wa Szkół Żydowsk.

Województwo Nowogródzkie.

Baranowicze—Prywatne Gimnazjum koedukac. Chaima Epsztejna.

Baranowicze—Prywatne Gimnazjum koedukac. im. M. z Billewiczów Piłsudskiej.

Słonim—Prywatne Gimnazjum koedukac. im. M. Marceliny Darowskiej.

Słonim—Prywatne Gimnazjum koedukac. Żydowsk. Tow. Szkoły Średniej.

Województwo Wileńskie.

Brasław—Prywatne Gimnazjum koedukac. Stow. Szkoły Średn.

Druja—Prywatne Gimnazjum Polskie koedukac. im. kr. St. Batorego, Zgromadzenia OO. Marianów.

Głębokie — Prywatne Gimnazjum koed. im. Unii Lubelskiej—Tow. „Oświata”.

Wilno—Prywatne Gimnazjum męsk. OO. Jezuitów.

Wilno — Prywatne Gimnazjum żeńsk. Zgromadz. SS. Najśw. Rodz. z Nazaretu.

Wilno — Prywatne Gimnazjum koedukac. Ch. Epsztejna i J. Szpajzera.

Wilno—Prywatne Gimnazjum koedukac. „Oświata”.

Wilno — Prywatne Gimnazjum męsk. Zgromadz. Ks. Ks. Misjonarzy.

Wilno—Prywatne Gimnazjum żeńsk. św. Katarzyny Zgromadz. PP. Benedyktynek.

Wilno—Prywatne Gimnazjum koedukac. im. ks. Piotra Skargi.

Wilno—Prywatne Gimnazjum koedukac. im. W. Wielkiego—Litewsk. Stowarz. Oświat. Rytas.

Wilno — Prywatne Gimnazjum koedukac. Społeczne im. Puszkina.

Wilno—Prywatne Gimnazjum koedukac. Żyd. Centr. Kom. Oświaty.

5. Szkoły Zawodowe typu zasadniczego i przysposob. zawodowego

Wojew. Białostockie.

Grodno—Pryw. Żeńsk. Szkoła Krawiecko-Biel. Tow. Szerzenia Pracy zawodowej i Roln. wśród Żydów.

Grodno—Państw. Szkoła Przemysł.-Handl. Żeńsk.

Grodno—Państw. Koedukac. Gimnazjum Kupieckie.

Grodno—Państw. Koedukac. Gimnazjum Krawieck.

Grodno — 3-kl. Szkoła Handl. P. M. Szk.

Grodno — 3-kl. Szkoła Handl. I. Sassa.

Grodno — Państw. Roczna Szkoła Przysposob. w Gospodarstwie Rodzin. I stopnia.

Grodno—Pryw. Męsk. Żyd. Szkoły. Rzem. im. E. Bergmana.

Grodno—Szkoła Mechaniczna im. E. Bergmana.

Grodno—Szkoła Rzemiosł Polsk. Mac. Szk.

Grodno—Szkoła Mechaniczna Polsk. Mac. Szk.

Suwałki — Państw. Szkoła Rzem.-Przemysł.

Suwałki — Państw. Szkoła Mechan.

Suwałki—Pryw. Żeńsk. Szk. Zawod. Związku Pracy Ob. Kobiet.

Suwałki—Pryw. 3-kl. Szkoła Handl. z 4-tą kl. spec. o kierunku spółdziel. Tow. Krzewienia Wiedzy Handl.

Suwałki — Pryw. Koed. Gimnazjum Kupieck. Tow. Krzewienia Wiedzy Handl.

Wołkowysk — Pryw. 4-letnia Koedukac. Szkoła Handl. Stowarz. „Jabne”

Województwo Nowogródzkie:

Baranowicze—Prywatna Koedukac. Czteroletn. Szkoła Handl. Polsk. Macierzy Szk.

Baranowicze—Prywatna. Koedukac. Gimnazjum Kupieckie Polsk. Mac. Szk.

Baranowicze — Prywatna Męsk. Szkoła Drogowa P. M. S.

Bereźno—Prywatna Szkoła Rolnicza Żeńska.

Berdówka—Szkoła Rolnicza Powiat. Związku Samorząd. w Lidzie (męsk.)

Dworzec—Szkoła Rzemiosł Zakładu Wychowawczego św. Józefa.

Grzybów—Państw. Szkoła Roln. Męska. Iszczołna—Szkoła Zawod. Żeńska Kresow. Związku Ziemiaków pow. lidzkiego.

Kuszelewo—Ludowa Szkoła Rol. (męska) Sejmiku Nowogródzkiego.

Lida — Państw. Szkoła Rzem.-Przemysł.

Lida—Prywatna Koedukac. 3-kl. Szkoła Handl. z-tą klasą spec. o kierunku spółdzielcz. Koleg. ks. ks. Pijarów.

Lida — Prywatna Męsk. Gimnazjum Kupieck. Kolegium ks. ks. Pijarów.

Lida—Prywatne Żeńsk. Gimnazjum Kupieckie Kolegium ks. ks. Pijarów.

Łazduny — Samorządowa Męska Szkoła Rolnicza.

Nieśwież—Prywatna Żeńsk. Szkoła Przemysł. P. P. Benedyktynek.

Różanka — Państwowa Szkoła Rolnicza Żeńska.

Żyrowice — Państwowa Średnia Szkoła Rolnicza.

Województwo Wileńskie:

Antonowo—Szkoła Roln. (męska) Wydział. Powiat. Sejmiku Oszmiańsk.

Antowil — Państw. Szkoła Roln. Żeńska.

Bukiszki—Szkoła Roln. (męska).

Głębokie — Prywatna Koedukac. Szkoła Przynależności Kupieck. Michała Rajaka.

Głębokie — Pryw. Żeńsk. Szkoła Kraw.-Bielizn. SS. Niepokalanego Poczęcia N. M. P.

Łuczaj—Państw. Szk. Roln. Męsk.

Ilia — Rocz. Żeńsk. Szk. Przynależności w Gospod. Rodzin. SS. Niepokalan. Poczęcia N. M. P.

N. Wilejka—Żeńska Szk. Zawod. P. M. S.

N. Wilejka — Prywatna Rocz. Szkoła Przynależności w Gospod. Rodzin. I stop. Polsk. Mac. Szk.

Święciany—Sejmik. Roczna Szkoła Żeńska.

Opsa — Samorządowa Szkoła Roln. Męska.

Święciany—Pryw. Szkoła Zawod. Żeńsk. Powiat. Związku Samorząd.

Święciany — Sejmik. Szk. Roln. Żeńska.

Smorgonie—Pryw. Koedukac. 3-kl. Szkoła Handl. ze spec. klasą 4-tą o kierunku samorząd. Stow. Przyjaciół Ośw.

Wilno—Państw. Szkoła Techn. im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Wilno — Państw. Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa.

Wilno—Państw. Gimnazjum Mechaniczne.

Wilno—Państw. Gimnazjum Elektryczne.

Wilno — Państw. Szkoła Rzemiosł Budowlan.

Wilno—Państw. Szkoła Przemysł-Handl. im. E. Dmochowskiej.

Wilno—Państw. Żeńsk. Gimnazjum Krajeckie.

Wilno — Państw. Żeńskie Gimnazjum Kupieckie.

Wilno—Państw. Koedukac. Szkoła Ogrodnicza.

Wilno—Państw. Szkoła Położonych.

Wilno — Czteroletn. Szkoła Handl. Męsk. Stow. Kupc. i Przem. Chrześc.

Wilno—Prywatne Męsk. Gimnaz. Kupieck. Stow. Kupc. i Przemysł. Chrześc.

Wilno — Instytut Nauk Handl.-Gospod. Polsk. Tow. Krzewienia Wiedzy Handl. i Ekonomicznej.

Wilno — Prywatne 2-letnie Wieczor. Liceum Handl. Koedukac. dla dorosłych Tow. Krzewienia Wiedzy Handl. i Ekonomicz.

Wilno—Liceum Handl. Żeńsk. Stanisławy Pietraszkiewiczówny.

Wilno — Prywatna Koedukac. I-roczna Szkoła Przynależności Kupieck. „Commercium”.

Wilno — Prywatna Męsk. Tech. Szkoła Żyd. Tow. Szerzenia Pracy Zawod. i Roln. wśród Żydów.

Wilno—Prywatna Męsk. Szkoła Rzem.-Przemysł. Tow. Salezjańskiego.

Wilno — Szkoła odzieżowa im. Promienistych Polsk. Tow. „Światło”.

Wilno—Trzyletnia Szkoła Zawod. Męsk. Tow. „Pomoc Pracy”.

Wilno—Prywatna Żeńsk. Szkoła Zawod. Tow. „Pomoc Pracy”.

Wilno—Prywatna Żeńska Szkoła Zawod. Związk. Kobiet Żydowsk.

Wilno—Prywatna Żeńsk. Szkoła Zawod. Stow. „Służba Obywatelska”.

Wilno — Prywatna Żeńsk. Szkoła Przysposob. Kraw.-Bielizn. Sióstr Salezjan.

Wilno—Prywatna Żeńsk. Szkoła Gospod. Domow. Sióstr Serafitek.

Wilno — Szkoła Pracownic Gospodarcz. Zrzeszenia Woj. Związku Pracy Obywat. Kobiet.

Wilno—Prywatna Roczna Szkoła Przysposob. w Gospod. Rodzin. Związku Obywat. Kobiet.

Wilno—Prywatna Roczna Szkoła Przysposob. w Gospod. Rodzin. II st. P. M. S.

6. Zakłady kształcenia nauczycieli i wychowaw. przedszkoli.

Województwo Białostockie:

Grodno — Państw. Seminarium Nauczyc. Żeńsk. im. E. Orzeszkowej.

Grodno—Państw. Seminarium Naucz. Męsk.

Wołkowysk — Państw. Seminarium Nauczyc. żeńsk. im. Emilii Platerówny.

Województwo Nowogródzkie:

Słonim—Państw. Seminar. Naucz. męskie (gimn. kl. I. II i III koed.)

Województwo Wileńskie:

Święciany—Państw. Seminarium Nauczyc. męskie im. St. Konarskiego.

Troki—Państw. Seminarium Nauczyc. koe-dukacyjne.

Wilno—Państw. Seminarium Nauczyc. Żeńskie im. kr. Jadwigi.

Wilno—Państw. Seminarium Ochroniarsk. im. M. Konopnickiej.

7. Szkoły specjalne dla upośledzonych:

Województwo Białostockie:

Grodno—Szkoła Specjalna (oddziały) dla umysł. upośledzon.

Województwo Wileńskie:

Wilno—Szkoła specjalna dział dla umysłowo-upośledzonych.

Wilno—Szkoła specjalna dział dla niewidomych.

Wilno—Szkoła specjalna dział dla moralnie zaniedban.

Wilno—Szkoła specjalna oddział dla głuchoniemych.

Wiluciany — Zakład wychowawczy dla moralnie zaniedbanych.

8. Szkoły powszechne i (wydziałowe):

Szkoły powszechne i wydziałowe, z powodu ich wielkiej liczby—nie zostały wyszczególnione w wykazie niniejszym, natomiast zamieszczono poniżej spis „Inspektoratów Szkolnych”, którym szkoły te są podległe.

INSPEKTORATY SZKOLNE.

Województwo Białostockie:

Grodno, Suwałki, Wołkowysk.

Województwo Nowogródzkie:

Baranowiec, Lida, Nieśwież, Nowogródek, Słonim, Szczuczyn Lidzki, Wołożyn.

Województwo Wileńskie:

Brasław, Głębokie, Oszmiana, Postawy, Święciany, Wilejka, Wilno (miasto) Wilno Troki z siedzibą w Wilnie.

Uwaga: Kursy i szkoły wieczorowe dla dorosłych i młodocianych, organizowane przez Inspektorów Szkolnych jako instytucje oświaty pozaszkolnej, z powodu ich wielkiej ilości nie zostały wyszczególnione w wykazie w dziale niniejszym, natomiast podane zostały w grupie A pod punktem 8. Inspektoraty Szkolne, którym instytucje te są podległe.

Uczestnicy tych instytucji w wieku do lat 30 mogą korzystać jedynie z ulg kolejowych przewidzianych dla zbiorowych wycieczek szkolnych.

Ulgę stosuje się za każdorazowym zezwoleniem D. O. K. P., udzielanym na podstawie podania inspektora szkolnego, za jego podpisem i pieczęcią urzędową.

GRUPA B. SZKOŁY DOKSZTAŁCAJĄCE ZAWODOWE.

Województwo Białostockie:

Augustów—Publ. Szkoła Doksztalc.

Suwałki—Publiczna Szkoła Doksztalcająca Zawodowa.

Wołkowysk—Publiczna Szkoła Doksztalająca Zawodowa.

Województwo Nowogródzkie.

Baranowicze—Publiczna Szkoła Doksztalująca Zawodowa.

Lida — Publiczna Szkoła Doksztalująca Zawodowa.

Nowogródek—Publiczna Szkoła Doksztalująca Zawodowa.

Słonim—Publiczna Szkoła Doksztalująca Zawodowa.

Województwo Wileńskie.

Mołodeczno — Doksztalc. Szkoła Zawod. Powiat. Cechu Mieszanego Rzemieślników Chrześcijan.

Oszmiana — Publiczn. Szkoła Doksztal. Zawodowa.

Postawy — Publiczn. Szkoła Doksztalująca Zawod.

Raków — Publiczn. Szkoła Doksztal. Zawodowa.

Święciany — Publiczn. Szkoła Doksztal. Zawodowa.

Wilejka Powiat. — Publiczn. Szkoła Doksztal. Zawodowa.

Wilno — Doksztalc. Szkoła Zawod. Stow. Technik Polski.

Wilno — Szkoła Handl. Doksztalc. Stow. Kupc. i Przem. Chrześc.

Wilno—Szkoła Zawod. Doksztalc. im. M. Konopnickiej Polsk. Tow. Pracy Oświatowej „Światło”.

Wilno — Szkoła Zawod. Doksztalc. im. Promienistych.

Wilno—Szkoła Zawod. Doksztalc. Żeńsk. Robót Ręczn. im. św. Teresy.

Wilno — Szkoła Zawod. Doksztalc. Tow. „Pomoc Pracy”.

Wilno — Prywatna Szkoła Doksztalc. Zawodowa Męsk. Wil. - Nowogródzk. Instytutu Rzemieśln.

GRUPA C. KURSY.

a) Artystyczne.

Województwo Białostockie.

Grodno — Instytut Muzyczny im. St. Moniuszki.

Województwo Wileńskie:

Wilno—Żydowski Instytut Muzyczny. Żyd. Stow. Popierania Sztuki.

b) Zawodowe:

Województwo Białostockie:

Suwałki—Kursy Handlowe Tow. Nauczycieli Szkół Średn. i Wyższych.

Województwo Nowogródzkie:

Bruchańszczyzna—Państwowe Wędrownie Kursy Rolnicze Żeńskie.

Delatycze—Państwowe Wędrownie Kursy Rolnicze Żeńskie.

Jeziornica—Państwowe Wędrownie Kursy Rolnicze Żeńskie.

Województwo Wileńskie:

Boruny — Państwowe Wędrownie Kursy Rolnicze Żeńskie.

Opsa — Wędrownie Kursy Gospodarstwa Wiejskiego (żeńskie).

Wilno — Kursy Zawodowe Tow. Kursów Technicznych.

Wilno—Prywatne Koedukac. Roczne Kursy Wyższej Rachunkowości Stow. Buchalterów m. Wilna.

Wilno—Prywatne Koedukac. Roczne Kursy Handl. Stow. Absolwent. Inst. N. H. G.

Wilno — Trzyletnie Kursy Krawiectwa i Bieliżn. Tow. św. Wincentego à Paulo.

Wilno — Prywatne Koedukacyjne Kursy Ogrodn. Wil. Tow. Ogrodn.

Wilno — Prywatne Koedukacyjne Kursy Ogrodn. Roln. Ruwima Lipkowicza (roczne).

Ilu członków pozyskałeś dla Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych?

Zgłoszenie przejazdu grupowego wycieczki szkolnej.

P. ....
(imię i nazwisko kier. wyciecz.)

(dokładny adres)

.....
prowadzi z ramienia szkoły

.....
grupę uczestników wycieczki szkolnej w licz-
bie ..... osób, z czego

za opłatą ulgową ..... %

.....
nauczycieli (jeden na
10 uczniów)
.....
uczniów w wieku po-
wyżej 10 lat

za opłatą ulgową ..... %

.....
uczniów w wieku po-
niżej 10 lat
.....
uczniów niezamożnych
1 na 10

.....
bezpłatnie

od stacji:

do stacji:

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

Ważne w ciągu miesiąca od daty wystawienia,
na przejazd ulgowy w klasie 2 i 3-ej pociąg-
ów osobowych.

.....
dnia

(pieczęć szkoły)

(podpis wystawcy)

.....
(podpis kierownika wycieczki)

<p>1.</p> <p>Wydano bilet zbiorowy Nr ..... klasy ..... na poc. do stacji ..... i bilety kontrolne od Nr ..... do Nr .....</p> <p>Datownik</p> <p>Podpis kasjera</p>	<p>4.</p> <p>Wydano bilet zbiorowy Nr ..... klasy ..... na poc. do stacji ..... i bilety kontrolne od Nr ..... do Nr .....</p> <p>Datownik</p> <p>Podpis kasjera</p>
<p>2.</p> <p>Wydano bilet zbiorowy Nr ..... klasy ..... na poc. do stacji ..... i bilety kontrolne od Nr ..... do Nr .....</p> <p>Datownik</p> <p>podpis kasjera</p>	<p>5.</p> <p>Wydano bilet zbiorowy Nr ..... klasy ..... na poc. do stacji ..... i bilety kontrolne od Nr ..... do Nr .....</p> <p>Datownik</p> <p>podpis kasjera</p>
<p>3.</p> <p>Wydano bilet zbiorowy Nr ..... klasy ..... na poc. do stacji ..... i bilety kontrolne od Nr ..... do Nr .....</p> <p>Datownik</p> <p>podpis kasjera</p>	<p>6.</p> <p>Wydano bilet zbiorowy Nr ..... klasy ..... na poc. do stacji ..... i bilety kontrolne od Nr ..... do Nr .....</p> <p>Datownik</p> <p>podpis kasjera</p>

.....
(poświadczenie inspektoratu dla szkół powszechnych)

Organizacja liceów ogólnokształcących i zawodowych.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22.IX. 1936 r. Nr II-S-2812/36 Kuratorium podaje do wiadomości, że przewidywane jest tworzenie od 1937/38 roku szkolnego liceów ogólnokształcących w miejscowościach, w których istniały pełne gimnazja dawnego typu. Licea te będą mogły powstawać tylko łącznie z istniejącymi gimnazjami czteroletnimi, tworzenie zaś oddzielnych liceów bez podbudowy gimnazjalnej nie jest przewidywane.

Przewidywane jest również organizowanie liceów zawodowych, zarówno państwowych jak i prywatnych, opartych na podbudowie czteroletniego gimnazjum ogólnokształcącego.

Powiadamiając o powyższym Kuratorium zwraca uwagę zainteresowanych, że orzeczenia w sprawie otwarcia tego typu szkół będą wydawane przez Kuratorium po 1 czerwca 1937 roku, wobec czego zwracanie się w tej kwestii do Ministerstwa W. R. i O. P. jest niepotrzebne.

Nr II 32.332/36.

Regulamin warsztatów do naprawy uszkodzonych przyrządów fizycznych przy Szkolnej Pracowni Przyrodniczej w Wilnie.

I.

Warsztaty mają za zadanie po cenie rzeczywistych kosztów naprawiać zdefektowane przyrządy fizyczne średnich szkół ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli państwowych i prywatnych w Okręgu Wil.

II.

Kierownikiem warsztatów jest Dyr. Dmochowski Aleksander.

III.

Personel pracujący w warsztatach składa się z:

- a) mechanika,
- b) stolarza,
- c) ślusarza.

IV.

Wynagrodzenie personelu składa się z:

- a) poborów obecnie otrzymywanych,
- b) procentu wypłacanego miesięcznie przez Dyrektora.

V.

Warsztaty prowadzą rachunkowość w myśl instrukcji Kuratorium i składają półroczne sprawozdania rachunkowe.

VI.

Koszta reperacji przyrządu składają się z:

- a) rzeczywistych kosztów materiału i zużytego do reperacji prądu,
- b) wydatków na robociznę w/g rzeczywiście zużytych dni lub godzin pracy, licząc za 8 godzinny dzień roboczy, wynagrodzenie precyzyjnego stolarza zł 6, wynagrodzenie precyzyjnego ślusarza zł 6, wynagrodzenie precyzyjnego mechanika zł 8,
- c) 3°/_o rachunku na amortyzację maszyn,
- d) 2°/_o rachunku na koszta manipulacyjne.

VII.

Koszta reperacji zwiększają się o 50°/_o w razie:

- a) konieczności korzystania z obcych rzemieślników,
- b) wykonania reperacji w przyśpieszonym terminie.

VIII.

Po otrzymaniu zreperowanego przyrządu Dyrekcje szkół:

- a) państwowych opłacają koszta przesyłki i opakowania,

b) prywatnych opłacają kosztą wymienione w p-cie VI ewent. VII oraz kosztą przesyłki i opakowania.

IX.

Koszta poniesione przez warsztaty przy reperacji przyrządów szkół państwowych pokrywa Kuratorium.

X.

Regulowanie opłat przez Kuratorium za poprawione przy-

rzędy szkół państwowych odbywać się będzie co pół roku w formie opłacenia po złożeniu przez Kierownika rachunków, do których będzie dołączone potwierdzenie dykcji o otrzymaniu zreperowanego przyrządu.

XI.

Raz do roku w m-cu czerwcu kierownictwo warsztatów przedkłada roczne sprawozdanie.

Początek roku szkolnego w ludowych szkołach rolniczych.

15 stycznia 1937 roku rozpoczyna się rok szkolny w następujących szkołach rolniczych:

Powiat	miejsowość	męska lub żeńska	właściciel szkoły	poczta	stacja kolei
wileńsko-trocki . . .	Antowil	żeńska	państw.	Wilno I	Wilno
" " . . .	Bukiszki	męska	samorz.	Wilno I	"
brasławski	Opsa	"	"	Opsa	Opsa
postawski	Łuczaj	"	państw.	Łuczaj	Woropajewo
święciański	Święciany	żeńska	samorz.	Święciany	Święciany
oszmiański	Antonowo	męska	"	Boruny	Oszmiana
wołyżyński	Łazduny	"	"	Juraciszki	Juraciszki
lidzki	Berdówka	"	"	Lida	Lida
szczuczycyński	Różanka	żeńska	państw.	Różanka Pacowska	Różanka n/Niemnem
słonimski	Grzybów	męska	"	Słonim	Słonim
stołpecki	Bereźno	żeńska	"	Mir	Stołpce
suwalski	Kuków	"	samorz.	Suwałki	Suwałki

Szkoły te mają na celu praktyczne przygotowanie zawodowe młodzieży wiejskiej do pracy w gospodarstwach rolnych włościan-skich.

Nowy program nauki, który ma być wprowadzony w tych szkołach, obejmuje następujące przedmioty:

W szkołach męskich (przysposobienia rolniczego)

1. Zajęcia praktyczne

2. Urządzenie i prowadzenie mniejszych gospodarstw

3. Produkcja roślinna a) rolnictwo

" " b) ogrodnictwo

4. Produkcja zwierzęca

5. Nauka o Polsce współczesnej

6. Rachunki

7. Higiena

8. Religia

9. Język polski.

W szkołach żeńskich (przysposobienia gospodyń wiejskich)

1. Zajęcia praktyczne
2. Organizacja i prowadzenie gospodarstwa rodzinnego
  - a) urządzenie i prowadzenie domu
  - b) odżywianie rodziny
  - b) zaopatrywanie rodziny w odzież
3. Organizacja i prowadzenie gospodarstwa rolnego
  - a) chów i użytkowanie zwierząt oraz uprawy polowe
  - b) ogrodnictwo
4. Higiena
5. Język polski i nauka o Polsce współczesnej
6. Rachunki
7. Pogadanki etyczno-religijne
8. Śpiew
9. Ćwiczenia cielesne.

W szkołach tych specjalny nacisk położony jest na praktyczną stronę nauczania, którego ośrodkiem jest gospodarstwo szkolne służące jako warsztat do zajęć praktycznych.

Podczas nauki, która trwa 11 miesięcy (od 15.I do 15.XII), uczniowie i uczennice mieszkają w internatach zorganizowanych we wszystkich tych szkołach, pokrywając właściwe koszty utrzymania (15—25 zł. miesięcznie). Prócz wpisowego i opłat za świadectwa żadnych innych opłat za naukę szkoły te nie pobierają.

Do szkół męskich przyjmowani są chłopcy w wieku od 17 do 24 lat, do żeńskich dziewczęta od 16 do 24 lat. Od wstępujących wymagane jest przygotowanie ogólne, odpowiadające poziomowi szkoły powszechnej I stopnia organizacyjnego oraz wiadomości i umiejętności zawodowe, zdobywane od najmłodszych lat w gospodarstwie rodzicielskim.

Wpisy przyjmują kierownictwa szkół. Do podania o przyjęcie kandydaci (tki) winni dołączyć:

- a) życiorys własnoręcznie napisany, w którym należy podać ilość rodzeństwa, zajęcie rodziców, obszar gospodarstwa rodziców, ilość inwentarza, przyczynę zapisania się do szkoły rolniczej,
- b) metrykę urodzenia
- c) świadectwo szkolne i

- d) zobowiązania rodziców co do regularnego uiszczania opłat za utrzymanie w internacie.

Pierwszeństwo w przyjęciu do szkoły mają dzieci rolników powracające po ukończeniu szkoły na własne gospodarstwa.

Koedukacyjne Kursy Ogrodniczo-Przetwórcze przy Państwowym Gimnazjum Krawieckim Żeńskim w Grodnie przyjmują wpisy na kurs 11-miesięczny rozpoczynający się 15 stycznia 1937 roku.

Konkurs

na plakat propagandowy IV tygodnia szkoły powszechnej.

1) Komitet Okręgowy Warszawski Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych (Warszawa, ul. Bagatela Nr 12) ogłasza konkurs na plakat propagandowy IV Tygodnia Szkoły Powszechnej w 1937 r.

2. W konkursie może wziąć udział młodzież szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych oraz powszechnych III stopnia organizacyjnego.

3. Plakat ma w sposób jasny i zrozumiały ilustrować rezultaty działalności Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych oraz zachęcać do ofiar i wysiłków na rzecz popierania akcji budowy szkół powszechnych. Plakat ma być wykonany estetycznie w jednym lub kilku kolorach. Wymiary plakatu są dowolne, nie mogą być jednak mniejsze od wymiarów znormalizowanego arkusza kancelaryjnego papieru. Oprócz rysunku plakat winien zawierać napisy: a) IV Tydzień Szkoły Powszechnej b) 2-8.X. 1937 r.

4. Prace mają być zaopatrzone u dołu w prawym rogu w nazwisko i imię autora, nazwę szkoły, której jest uczniem, oraz klasę, do której uczęszcza.

5. Uczestnicy konkursu składają prace Zarządowi Koła Towarzystwa, czynnego przy tej szkole, której uczniowie stają do konkursu. Jeśli Koło nie jest w danej szkole czynne, prace konkursowe uczniów ocenia Zarząd najbliższego Koła. Z pośród złożonych prac

Zarząd miejscowego Koła wybiera jedną, najwyżej dwie najlepsze prace, przy czym bierze pod uwagę wiek autora. Wyróżnioną, wzgl. wyróżnione prace Zarząd Koła przesyła przy krótkim piśmie pod adresem: **Warszawa, ul. Bagatela Nr 12, Komitet Okręgowy Warszawski Tow. Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.**

6. Termin nadsyłania prac upływa z dniem **31 grudnia 1936 r.**

7. Za najlepsze plakaty Komitet Okręgowy Warszawski przeznacza nagrody w postaci książeczek oszczędnościowych P. K. O. z wkładami:

Jedna I-a nagroda	w kwocie 50 zł
dwie II-e nagrody po	zł 25 w kwocie 50 zł
pięć III-ich nagród „ „	10 w kwocie 50 zł
dziesięć IV-ch „ „ „	5 w kwocie 50 zł

nadto autorom dalszych 50 wyróżnionych prac zostaną przyznane nagrody w postaci książek, dobranych stosownie do wieku autora i zaopatrzonych w specjalne dedykacje.

8. Wyniki konkursu zostaną ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego i Wileńskiego.

9. Prace nagrodzone przechodzą na własność Komitetu Okręgowego Warszawskiego Towarzystwa Popierania Publ. Szkół Powszechnych. Projekty plakatów zwrotowi nie podlegają.

Film „Pasteur”.

Ministerstwo W. R. i O. P. poleca uwadze film p. t. „Pasteur”, uznany przez Komisję Oceny Filmów za „dozwolony dla młodzieży od lat 10” oraz za „kształcący”. Film ten nadaje się głównie dla młodzieży szkół średnich.

Film „Toni z Wiednia”.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca uwadze film p. t. „Toni z Wiednia”, jako nadający się do wyświetlania przed młodzieżą szkół powszechnych i średnich.

Zmiana konta w P. K. O. Komisji Wycieczkowej K. O. Szk. Wil.

Komisja Wycieczkowa K. O. Szk. Wil. zawiadamia, że zmieniła numer konta w P. K. O. Obecnie Komisja Wycieczkowa posiada konto czekowe w P. K. O. **Nr 700.002.**

Książki i czasopisma nadesłane.

Książnica - Atlas, Lwów — Warszawa.

Generał Edward Śmigły Rydz: Byćcie o sile nie zapomnieli. (Rozkazy, artykuły, mowy 1904—1936). W opracowaniu ppłk. R. Umiaostowskiego.

Na książkę tę składa się zbiór pism, pochodzących zasadniczo z okresu lat 1914 - 1936. Poprzedza je młodzieńczy utwór z roku 1904, jeszcze z ławy gimnazjalnej, niezmiernie charakterystyczny dla atmosfery, w której się przyszył Wódz Narodu wychowywał.

Następnie idą artykuły treści wojskowej, drukowane w 1914 roku w Miesięczniku „Strzelec”, oraz rozkazy wojenne z epoki Legionów i wielkiej wojny.

Poza tym zbiór zawiera znaczną ilość przemówień, wygłoszonych w różnych okolicznościach, oraz szereg artykułów, dotyczących historii wojny polskiej i zagadnień obrony państwa.

Dr Jerzy Błęszyński i dr Stefan Górniak: Handel węglem w Polsce.

Zeszyt 8 i 9 t. IV zarysu encyklopedycznego *Świat i Życie* (red. Prof. Dr Z. Łempicki) zawiera szereg artykułów zarówno doskonale wprowadzających czytelnika w istotę zagadnień czysto naukowych, jak i wyjaśniających wiele problemów związanych z życiem, z dzisiejszą rzeczywistością. (Tkanki, Tłuszcze, Transplantacja, Witaminy, Węglowodany, Ubezpieczenia, Urbanistyka, Ukraina, W. Brytania, Włochy, Wawel, Wersal i i.). Pięknie i starannie dobrane ilustracje są prawdziwą ozdobą tego pożytecznego wydawnictwa.

Przyroda i Technika czasopismo poświęcone popularyzacji nauk technicznych i przyrodniczych.

Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska”, Warszawa.

A. Świrszczyńska. **Rok polskiego dziecka.** Wiersze i obrazki sceniczne na doroczne święta państwowe i szkolne.

M. Arct Zakłady Wydawnicze S. A. Warszawa, Nowy Świat 35.

1. M. Saryusz-Stokowska. **Coraz prędzej.** 84 str., 35 ryc. na 16 tablicach. Okładka Jana Marcina. Cena zł 2.

Książka niniejsza przedstawia stopniowy rozwój środków komunikacyjnych, jakimi posługiwał się człowiek od najdawniejszych czasów aż po dzień dzisiejszy. Podkreśla pęd ludzkości do osiągnięcia coraz większych szybkości, do ujarznienia coraz to nowych żywiołów.

Książka jest bogato ilustrowana przeszło 30 rycinami na 16 tablicach.

2. a) **Przewodnik świetlicowy.** Praca zbiorowa w 7 częściach pod redakcją Walentego Regulskiego.

Cz. II. Lokal i jego urządzenie. Str. 147. Cena zł 2.80.

b) **Cz. V. Teatralne Formy Pracy**—napisali H. i A. Jabłońscy 231 str. Cena zł 5.80.

3) M. Arcta **Słowniczek Ortograficzny i Zasady Pisowni Polskiej** według uchwał Komitetu Ortograficznego Polskiej Akademii Umiejętności w r. 1936, str. 224. Cena zł 1.—

4) Dr Feliks Burdecki — **Telewizja**, czyli jak człowiek nauczył się widzieć na odległość. 61 stron, 20 ilustracji na 12 tablicach. Dwubarwna okładka J. Szancera. Cena zł 1.80.

5) F. F. Oberhauser. **Największa moc.** (Zajmujące Czytanki Nr 87).

6) J. M. Taylor. **Czarny szyb.** (Zajmujące Czytanki Nr 88).

7) M. Gerson-Dąbrowska. **Rogała dusza.** (Zajmujące Czytanki Nr 89).

8) L. Hanusz. **W pogoni za sławą.** (Zajmujące Czytanki Nr 90).

9) Z. Topińska. **Pierwsze skrzydła.** (Zajmujące Czytanki Nr 91).

10) J. M. Taylor. **Kamienne róże.** (Zajmujące Czytanki Nr 92).

11) L. Życki-Matachowski. **W państwie podziemnem.** (Z. Czyt. Nr 93).

12) S. Kossuthówna. **Pod gwiazdzistym sztandarem.** (Z. Czyt. Nr 94).

13) A. Darkowski. **Wielki splyw.** (Z. Czyt. Nr 95).

14) Z. Bardówna. **Wielka gra.** (Z. Czyt. Nr 96).

15) Feliks Burdecki. **Zbawczy telewizor.** (Z. Czyt. Nr 97).

16) Stefan Łoś. **Niespodziewany lot.** (Z. Czyt. Nr 98).

Wśród nowości pedagogicznych na uwagę zasługuje książeczka F. Bursy: **Organizacja pracy dydaktycznej i wychowawczej w szkole powszechnej na zasadach statutu.**

Na niewielu (72) stronicach omówił autor najżywotniejsze zagadnienie, odnoszące się do organizowania pracy szkolnej. Całość tej pracy oparł autor o wskazanie statutu szkoły powszechnej a w szczególności oddział V i VI.

Wskazania statutu, określające ramy organizowania pracy dydaktycznej, wypełnia autor żywą treścią wskazówek i przykładów. Rozdział III, omawiający pracę wychowawczą w szkole cechuje trzeźwość patrzenia na pracę wychowawczą w szkole i przeciwstawienia się modnym a sztucznym „zabiegom” wychowawczym, nie mającym głębszego znaczenia w codziennej, twardej pracy nauczyciela.

Ponadto znajdzie czytelnik w książce tej wskazówki jakimi winien się kierować zasadami w konstruowaniu planu pracy wychowawczej oraz jak wykorzystywać swobodę doboru metod nauczania.

Jakkolwiek autor miał na myśli szkołę powszechną, to szczególnie ze względu na wskazania rozdziału II winien książeczkę omówioną przeczytać również każdy nauczyciel szkoły średniej, któremu nie obce są zagadnienia pedagogiczno-metodyczne.

Kierownik szkoły znajdzie w kartach „Organizacji pracy” wiele materiału do swej

pracy hospitacyjno-instrukcyjnej, nauczyciel zaś upewni się po przeczytaniu tej książki, czy pracę swą organizuje zgodnie i na miarę statutu. Dużą pomoc znajdzie w omawianej książce młody nauczyciel, przygotowujący się do egzaminu praktycznego.

Wielkopolski Związek Teatrów i Chórów Ludowych w Poznaniu wydał „**Śpiewnik Wielkopolski** na jeden lub więcej głosów dla przyjaciół śpiewu ludowego i młodzieży szkolnej”, opracowany przez prof. Lucjana Kamińskiego.

Śpiewnik podaje 51 pieśni, ugrupowanych według tematów (dumy, pieśni z pracy na roli i pastwisku, obrazki „powszednie” z życia wsi, „pod okienkiem”, żale, wojaczka, wychodźstwo, wesele, obrzędy domowe, taniec i zabawa).

Zamówienia na powyższy śpiewnik (cena 1 zł 80 gr) należy kierować pod adresem Związek Teatrów i Chórów Ludowych w Wilnie ul. Wolana 10.

Wiadomości historyczno - dydaktyczne,
redakcja: Lwów, ul. Strycka 18, administracja:
Lwów, uniwersytet.

Piszemy razem czy oddzielnie. Ułożył *L. Sienkiewicz*. — Najwięcej trudności sprawia w nowej pisowni zagadnienie pisania łącznego czy oddzielnego. Ani na wyczuciu językowym ucznia ani na regułach polegać tu nie można. Znaczna część materiału musi tu być opanowana pamięciowo. *L. Sienkiewicz* wydał dużego formatu tablicę ortograficzną uwzględniającą ten właśnie najtrudniejszy moment pisowni. Zasady pisania łącznego i oddzielnego oraz pisownię trudniejszych wyrazów ułożono w pewien przejrzysty schemat i uwytłumaczono za pomocą kolorowego druku. Cena tablicy 60 gr. Skład główny w księgarni Rutskiego, Wilno, Wileńska 38.

„Polska i Węgry”.

W maju 1936 r. ukazała się pod redakcją b. prezesa Rady Ministrów Królestwa Węgier, p. Karola Huszara, dzieło bogato ilustrowane i artystycznie wykonane p. t. „Polska i Węgry”, w postaci książki o 600 stronicach, oddzielnie w języku polskim i węgierskim.

Cena za wydawnictwo to w języku polskim wynosi dla szkół 80 zł za wydanie ozdobne, zaś 50 zł za wydanie zwyczajne.

Dzieło to napisane przez kilkudziesięciu wybitnych pisarzy polskich i węgierskich, obejmuje zagadnienia, dotyczące stosunków historycznych, kulturalnych i gospodarczych obu państw.

Jako takie, powinno ono przyczynić się do poznania przeszłości i utrwalenia podstaw dalszej współpracy obu narodów. Z uwagi na to, Ministerstwo W. R. i O. P. uważa za wskazane popieranie i rozpowszechnianie tego wydawnictwa w jak najszerszych kołach społeczeństwa, a w szczególności zachęca do nabywania tego dzieła w miarę możliwości do bibliotek okręgowych, obwodowych oraz do bibliotek szkolnych przeznaczonych dla starszej młodzieży.

Dzieło to zamawiać można u p. Artura Töröka, Warszawa, ul. Nowy Świat 62 m. 6.

W wydawnictwie „**Informator Wycieczkowy dla szkół młodzieży szkolnej**” R. 1936 zaszła pomyłka w podaniu Nr telefonu schroniska wycieczkowego, mieszczącego się w budynku Państwowego gimnazjum im. Batorego w Warszawie.

Str. 255 zamiast 8-59.19
winno być 8-85-19.

Czy zapisałeś się na członka Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych?

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Współpraca Państwowego Gimnazjum w Nowogrodku ze szkołami powszechnymi.

Gimnazjum nasze, do którego uczęszcza stosunkowo duży procent młodzieży wiejskiej, dość żywo zareagowało na hasło współpracy ze szkołami powszechnymi. Młodzież wiejska w gimnazjum stała się w pewnej mierze czynnikiem poruszającym i pobudzającym do życia całą akcją na terenie naszego zakładu. Do pracy wciągnięto nie tylko organizacje, koła, lecz przede wszystkim poszczególne klasy. Początkowo robiono wszystko „na własną rękę”, przypadkowo, bez wyraźnie opracowanego planu. Młodzież nie mogła wypracować od razu dla siebie swoich własnych metod pracy, błędziła, odchodziła od zasadniczej linii; z czasem dopiero wyrobiła sobie pewne linie pracy.

Dzieci wiejskie wysunęły współpracę ze szkołami w swoich wsiach. Było ich jednak zbyt wiele. Poprosiliśmy więc Inspektora Szkolnego o pogadankę informacyjną w sprawie organizacji i potrzeb szkół na naszym terenie (nie wszystkie dzieci orientowały się np. w stopniu organizacyjnym szkół, nie rozróżniały szkół I stopnia lub II). Pogadanka wykazała konieczność współpracy ze szkołami jednoklasowymi, t. j. z tymi, które w najgorszych zwykle znajdują się warunkach. Uzgodniliśmy następnie wykaz szkół, z którymi mieliśmy później współpracować. Staraliśmy się wybrać te szkoły, które młodzież wskazała. W miarę możliwości szkoły bliżej położone dawaliśmy klasom niższym, a dalsze klasom starszym.

Nawiązano na razie kontakt listownie. Poszły listy do szkół mówiące o współpracy. Przyniosły odpowiedź bardzo serdeczną. Nie było ani jednej szkoły, któraby nie odpowiedziała, wszystkie nader chętnie zgłosiły się do pozytywnej współpracy, której zresztą na razie zupełnie nie skryształizowaliśmy. Lecz listy nie wystarczyły. Trzeba było nawiązać osobisty kontakt, urządzić wycieczkę do szkół. Wybrały się więc poszczególne klasy, po uprzednim powiadomieniu kierownictwa szkoły, z odwiedzinami do młodzieży wiejskiej pieszo, wozami i rowerami. Była to równocześnie

pewnego rodzaju szkolna wycieczka geograficzno-przyrodnicza.

I dopiero po zapoznaniu się z młodzieżą wiejską, z pojęciem szkoły jednoklasowej, można było mówić o formie realnej współpracy. Młodzież poznała na miejscu potrzeby szkoły. Kierownicy szkół krótkimi pogadankami wprowadzili ją w zagadnienia terenu, jego potrzeb i t. d. Tłumaczyli również kierownicy jak to można równocześnie uczyć w dwóch klasach, jak to się prowadzi naraz naukę w oddziale I i II, a jak w oddziale III i IV. Powoli zaczęła młodzież nasza rozumieć ciężar pracy nauczyciela szkół powszechnych, ciężar pracy młodzieży wiejskiej.

Te wycieczki, które weszły w stały program wychowawczy szkoły (dwukrotnie, na początku i na końcu roku szkolnego całej klasy, prócz wycieczek poszczególnych grup dla zorganizowania np. uroczystości w dniu świąt państwowych i narodowych), pokazały, że tu jest zupełnie możliwy odcinek realnej pracy. Zdaje mi się, że nie „nakaz z góry” wciągnął młodzież do współpracy, lecz zrozumienie przez nią konieczności, a zarazem obowiązku tej pracy. Każdą taką „wycieczkę” omawiano później na lekcjach wychowawczych. Reasumowanie zdobytych tą drogą wiadomości pozwalało ustalać wytyczne pracy.

Listy, które potem szły w teren, miały już realny przedmiot rozmowy koleżeńskiej. Należy jednak zwrócić baczną uwagę na konieczność odpowiadania na każdy list młodzieży wiejskiej. Niestety młodzież gimnazjalna niejednokrotnie zaniedbywała swój obowiązek. Przychodziły później listy pełne żalu i wyrzutów ze strony dzieci wiejskich. Tu rzecz jasna, w wymianie listów — gra trudność ich pisanie, zastosowana do poziomu zrozumiałego dla obu stron.

Była w tej współpracy obawa, by nie wystąpił kompleks wyższości gimnazjum nad szkołą powszechną i poczucie niższości u dzieci wiejskich, by nie było tylko strony opiekującej się i strony pozostającej pod opieką. Obawy były płonne. Młodzież gimnazjalna poznawszy środowisko wiejskie, chociaż pobieżnie urobiła sobie zdanie o potrzebach, reagowała żywo na niedomagania szkół powszechnych, na ciemne i szczupłe ich izby, na przepełnione klasy, na źle i mizernie wyglądające dzieci. (Pierwszym odruchem było zwykle posianie

lekarstwa dla chorego dziecka, jak również spórządzenie małej podręcznej apteczki). Zrozumiała nasza młodzież, że, mimo własnych złych warunków lokalowych, pracuje w porównaniu ze szkołami powszechnymi w idealnych warunkach. Na tych wycieczkach były jednak i minusy. Zwykle młodzież gimnazjalna przejęta głęboko niedomaganiem szkoły powszechnej obiecywała zbyt dużo w stosunku do swoich możliwości. Nie spełnienie później obietnic wywoływało pewne zgrzyty i nieporozumienia. Plusem było bardzo serdeczne przyjmowanie młodzieży naszej przez wieś, chlebem i mlekiem. Na czas przyścia wycieczki dzieci szkół powszechnych miały dzień wolny od pracy. Spędzano czas na zabawie (gry, śpiewy), poznawaniu wsi, jej zabytków, cmentarzy wojennych, schronów wojennych, warsztatów tkackich, garn-carni, smolarni i t. p. Wielką radość sprawiało dzieciom wiejskim fotografowanie ich wraz z rodzicami, którzy zwykle w tym czasie przychodzili do szkoły (oczywiście należy później przesłać dzieciom odbitki). Plusem było także i to, że zachęcono młodzież wiejską do odwiedzenia naszego miasta. Nauczyciel szkoły powszechnej, mając zapewnioną pomoc w mieście, o wiele chętniej wyruszał ze swoją młodzieżą do nas, gdzie pokazywaliśmy jej nasze miasto i jego zabytki, gimnazjum, przyjmowaliśmy „herbatką“, umożliwiliśmy udanie się do kina, co dla niektórych dzieci wiejskich było atrakcją jedyną w dotychczasowym ich życiu. Wielkie wrażenie sprawiało na nich również wyświetlenie przezroczycy („Ornak“) lub spojrzenie przez szkło powiększające.

Może urywek z listów wskaże, jak reagowano:

„Kochane koleżanki i kochani koledzy. Przedewszystkiem dziękujemy wam serdecznie za odwiedziny, zrobiliście nam wielką i miłą niespodziankę. Żałowaliśmy tylko, że padał deszcz, więc nie mogliśmy pokazać naszej wsi, rzeki i lasu. Jedni paśliśmy krowy i nie mogliśmy przyjść, trudno i my pracujemy... Jesteśmy bardzo ciekawi jak wypadły zdjęcia, jeżeli są gotowe, to przyslijcie je nam. Chcielibyśmy was odwiedzić i zobaczyć waszą szkołę a także zwiedzić miasto, bo wielu z nas nie było jeszcze w mieście; więc napiszcie kiedy przyjechać. Pozdrawiamy was serdecznie i czekamy odpowiedzi. Klasa trzecia i czwarta“.

W innym liście piszą:

„Wesoło jest w miasteczku, zawsze coś ładniejszego, jak masz pieniądze, to możesz coś kupić, a na wsi nie ma, ale jest wesoło i u nas, bo latem są kwiaty. Jak zima ślizgamy się na lodzie i jest wesoło“.

Inni wreszcie żałują się, że chcieliby przyjechać do miasta, lecz nie mają jak, bo rodzice nie dają im koni.

Tak powoli powstawało współzycie. Trzeba było jednak przystąpić do realnej pracy. Każda szkoła wysuwała od razu dezyderat: Dajcie nam dobrą, pożyteczną książkę. Brak książki, podręcznika szkolnego dawał się wszędzie odczuwać. Dostarczając zaś książki, trzeba pamiętać o dużej rozpiętości wieku młodzieży, o najrozmaitszych zainteresowaniach, związanych z tym wiekiem. Czasem potrzebne są bajki i opowieści, podróże i dzieje wojenne, historia Polski i książki gospodarcze. Przy tym pamiętać musimy, że książka w szkole powszechnej obsługuje nie tylko młodzież szkolną. Rozpiętość więc treści jest olbrzymia.

Aby uczynić zadość tym postulatом, młodzież poczęła zbierać książki. Podręczniki musiała zakupić, bo tych zebrać nie mogła. Szereg akcji (przedstawienia, odczyty z przezroczami) pozwoliły na zdobycie pewnej sumy na zakupno podręczników.

Książki zbierane najrozmaitszej, — jak wyżej wspomniałem — treści. Po selekcji dokonanej przez wychowawców szły one do szkoły powszechnej, ofiarowywane na własność. Wkrótce jednak zrozumieliśmy, że ofiarowywanie książek pewnej szkole nie rozwiązuje zasadniczo głodu książki. Książki te, szybko przeczytane, stawały się martwym kapitałem i szkoła pozostawała nadal bez książek do czytania. By temu zaradzić, postanowiliśmy utworzyć biblioteki ruchome naszego gimnazjum. W ten sposób książka nie odchodziła od nas, pozostawała nadal własnością naszą, pod naszą kontrolą, a zasięg jej wpływów mógł być szerszy. Rozpoczęliśmy zbórkę książek na nowo. Uchwaliliśmy, że komplet jednej biblioteczki ma wynosić (na razie) 50 książek. Prócz zebranych książek zakupiliśmy szereg kompletów Państw. Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie: Biblioteka Szkoły Powszechnej. Komplet taki rozbijaliśmy na dwie biblioteczki.

Po selekcji dokonanej przez wychowawców odpadało dużo książek. Dopiero zatwierdzony komplet mógł wejść w skład biblioteczek ruchomych. Warsztaty szkolne zrobiły szafki do tych biblioteczek na 150 książek każda, by później można było umieścić w nich powiększony komplet. W akcji zbierania rywali-

zowały poszczególne klasy ze sobą. Jedna klasa dzięki energii swego wójta zebrała aż pięć kompletów.

Szafki przydzielano tej klasie lub organizacji, która zebrała 50 książek. Każda szafka otrzymywała swój numer porządkowy. Pisaliśmy na niej: Biblioteka ruchoma Nr.... Gimnazjum Państwowego im. .... w ..... Każdy komplet, prócz kolejnych numerów porządko-książek (1 — 50), otrzymywał numer szafki. Zwracaliśmy uwagę, by książki były oprawione i w dobrym stanie, oraz by nie brakowało w nich kartek. Do każdej szafki dołączano katalog książek, był to zwykły zeszyt, jedna strona dla każdej książki. Prosiłiśmy nauczyciela, by na tej stronie notował wypożyczających. W ten sposób mogliśmy śledzić „wędrowną” książek. Na stronie wewnętrznej drzwi-tek szafki nalepialiśmy drukowany wykaz książek, widoczek z naszego miasta i podobiznę patrona gimnazjum.

Biblioteczki ofiarowywały organizacje, klasy, jako wynik swego czynu realnego na dzień 11 listopada lub 19 marca. Ofiarowywały Samorządowi Szkolnemu, który stawał się właścicielem biblioteczki. Dziś mamy już 35 biblioteczek, a zamierzamy dojść do 60. Zgłoszeń bowiem ze strony szkół powszechnych po biblioteczki mamy bardzo dużą ilość.

Biblioteczki szły w teren do szkół po porozumieniu się z Inspektorem Szkolnym. Staraliśmy się, by najpierw szły one do szkół pozostających z nami w kontakcie. Gdy biblioteczek było więcej, niż „naszych” szkół, wówczas przekazywaliśmy je tym szkołom, które wskazał Inspektor. Równocześnie wchodziły one w skład Powiatowej Centrali Bibliotek Ruchomych przy Inspektoracie Szkolnym. Przy Samorządzie zaś naszym jest specjalny referent który zajmuje się sprawami bibliotecznymi. Prowadzi on wykaz szkół, w których znajdują się nasze biblioteczki. Posiada on również spis książek każdej szafki. Spisy te są konieczne, ponieważ niektóre szafki posiadają identyczne komplety („Biblioteka Szkoły Powszechnej”). Trzeba zatem uważać, by przy zamianie bibliotek ruchomych w terenie nie posłać } jednej i tej samej szkole biblioteczki z identycznymi książkami. Wykaz książek z poszczególnych biblioteczek znajduje się również w Inspektoracie Szkolnym przy referacie oświaty pozaszkolnej.

W ten sposób dokonano powoli zasadniczej zmiany w kierunku naszej pracy. Współpraca, która istniała tylko pomiędzy wyznaczonymi szkołami, rozszerzyła się na szereg szkół, i dzięki temu, przy pomocy inspektoratu szkolnego, nawiązaliśmy kontakt z większą ilością szkół. Dodać pragnę, że Komitet Rodzicielski, Rada Pedagogiczna i postronne osoby, ujęte pracą młodzieży, ofiarowały nam kilka (cztery) biblioteczek.

Zdajemy sobie dobrze sprawę, że nie wszystkie książki — nawet po selekcji — odpowiadają potrzebom wiejskiej szkoły powszechnej. Nie wszędzie mogliśmy dać komplety bez zarzutu. Nie są to jednak książki nie nadające się do czytania. Po dojściu do pewnej ilości punktów, t. zn. pewnej liczby biblioteczek ruchomych, zamierzamy w przyszłym roku zająć się oczyszczeniem biblioteczek t. j. pójść na wycofanie pewnych książek i zamienienie ich lepszymi. Tutaj opinia nauczycieli szkół powszechnych będzie decydowała, które książeczki należy usunąć.

Biblioteczki były nader serdeczne przyjmowane przez nauczycieli i młodzież. Szereg niżej podanych wycinków z listów dzieci może świadczyć, z jaką radością przyjmowano te książki.

Jedni piszą:

„Jak przyszła biblioteczka, to my skakali z radości do góry, niby piłka. Bo w naszej szkole my chodzimy na czytanie w piątek i czyta nam Pani książki smutne i wesołe. Jak Pani odemknęła szafkę, to my zobaczyliśmy książki ładne. To zaczęliśmy prosić Pani, żeby przeczytała, bo my lubimy, jak kto nam czyta coś i teraz my nigdy gimnazjum nie zapomnimy i prosimy, żeby do nas przyjechali bo będziemy czekać. My nic wam nie dajemy, ale za to życzymy byście zawsze byli weseli i jak najdłużej żyli”.

A drudzy piszą o książkach:

„Ta książka co czytałem jest bardzo ładna, bo smutna. Bo tu opisuje się o wielkim smutku. Jak Pani czytała nam wieczorem, to słuchali z zaciekawieniem, po przeczytaniu to my byli smutni z tej książki”.

Inne zaś dziecko tak pisze:

„Ta książka jest taka smutna, że aż miło słuchać tej książki”.

Inne znowu:

„Po przeczytaniu książki takiej ładnej ślicznej to my całą noc śniliśmy o Janku i Hali (bohaterowie książki)”.

Przesyłając biblioteczki, niektóre klasy zaprenumerowały dla swych szkół pisemka dla dzieci (Słonko, Płomyczek). Należy tu zwracać uwagę, by nie oprawiać całego rocznika razem, lecz każdy numer oddzielnie, bo tylko w ten sposób większa ilość dzieci może naraz czytać doskonale dla nich książeczki — poszczególne numery pisemka.

Książka więc była jednym z najpilniejszych dezyderatów przedstawianych nam przez szkołę. Z książką łączyło się zwykle zagadnienie ilustracji. Tu staraliśmy się dostarczać szkołom albumy składające się z pocztówek wycinków (dodatki ilustrowane do I. K. C. i innych pism), które grupowaliśmy według pewnego logicznego związku: Armia polska, Święto Niepodległości, Gdynia i t. p. Wycinki te pozwalały na utworzenie pewnego cyklu, pewnej zamkniętej całości.

Ale obok tych albumików szkoły powszechne domagały się obrazków ściennych. Tutaj dostarczaliśmy obrazy, (wydawane przez biura turystyczne), które zwykle można oglądać na dworcach kolejowych: Tatry, Huculszczyzna, Zagłębie naftowe, Kraków i t. p. Dzięki uprzejmości poszczególnych biur podróży mogliśmy otrzymać te przepiękne ilustracje. Nalepione na karton, oprawione w proste ramy zrobione w warsztatach szkolnych, stanowią one nader cenną pomoc przy nauce geografii kraju ojczystego. Tu zwykle powstawał dezyderat mapy Polski (szereg szkół nie ma dobrych map Polski, nie mówiąc już o mapach Europy i t. d.)

Mapy jednak są jeszcze zbyt drogie i dostarczanie ich szkołom powszechnym może odbywać się w minimalnych ilościach i nader powolnie. W pewnej mierze, staraliśmy się zaradzić temu mapkami obrazkowymi Polski ofiarowanymi nam przez Wydział Turystyki przy Ministerstwie Komunikacji. Są to mapki propagandowe wydane dla Niemiec, Francji i t. d. Mapki te zostały bardzo przychylnie przyjęte przez nauczycieli, jak również znalazły żywy oddźwięk u młodzieży wiejskiej. Naklejone na karton, oprawione w ramki, stanowią one nader piękną ozdobę klas. Dostarczyliśmy już tych mapek z górą 70. Rzecz jasna, nie rozwiązały one problemu mapek, ale nieco zmniejszyły kłopoty nauczyciela w nauczaniu geografii i historii Polski.

Obok wyżej wymienionych wysyłałami w teren po oprawieniu wydawane przez różne

towarzystwa propagandowe tablice higieniczne (jak zwalczać dur brzuszny, gruźlicę i t. d.), piękne tablice wydane przez L. O. P. P. lub L. M. K., schematy samolotu, okrętu, lokomotywy, kopalni, szybu naftowego i t. d.

Do tych pomocy naukowych zaliczyć można szereg gier. Niektóre z nich spełniają nader pożyteczną rolę przy nauce geografii i historii. W bieżącym roku szkolnym zamierzamy przystąpić do masowego wyrobu gry świetlicowej „Podróż po Polsce“ (tutejsze Z. S. zamierza sporządzić odpowiednią kliszę). Tak samo gry jak np. „Szlakiem Legionów“, „Szlakami wodnymi do morza“ i t. p. można łatwo wykonać w pracowni szkolnej.

Z gier robiliśmy jeszcze warcaby. Zrobienie szachownic nie sprawiało uczniom żadnej trudności, można je wyrabiać masowo. Nadto prosty, okrągły preł, odpowiedniej grubości, pokrajany na kawałki odpowiednio pomalowany i gra gotowa.

Dla najmłodszych dzieci wycinali nasi chłopcy z dykty pomalowane: słonie, wielbłądy, króliki, kaczki i t. p. Dziewczęta na zajęciach ochotniczych, po wycięciu odpowiednich form przez nauczycielkę, robiły z flaneli: lalki, niedźwiadki, króliki, zajączki i t. p. Zabawki te miały nadzwyczajne powodzenie. Dzieci obecnie ustawicznie proszą o podobne zabawki (koszt ich w sklepie wynosi od 3 do 6 zł — a nasz od 20 do 50 groszy).

Jak widać z powyższego szkolne warsztaty gimnazjalne są w stanie dużo zdziałać (zajęcia ochotnicze). Można na nich wykonać układanki obrazkowe, rozsypanki, alfabet ruchomy, liczydelka, tarcze zegarowe, termometry, tablice ortograficzne i rachunkowe, pomoce geometryczne, lineal, trójkąt, kątomierz, cyrkiel, zegary słoneczne, modele wiatraków, wagi, modele brył geometrycznych: sześcian, graniastosłup, ostrosłup, krążki barw, igły magnetyczne, szczotki i t. p. (można tu wciągnąć do pracy młodzież wyższych oddziałów szkół powszechnych miejskich).

Dziewczęta mogą zbierać resztki kawałków płótna, z których dzieci wiejskie mają doskonały materiał do swojej pracy. W tym wypadku bardzo cennym podarkiem mogą być nożyczki i mały komplet przyborów krawieckich.

Może najbardziej miłym podarkiem dla

dzieci szkoły powszechnej jest piłka do siatkówki lub koszykówki. Ale ofiarowanie jej (w dobrym tylko gatunku) jest związane z dość dużym kosztem. Trzeba tu dodać pompkę i sztyło. Daliśmy jednak około 10 piłek. Że reakcja dzieci była tutaj niezwykle żywa świadczą ich słowa:

„Serdecznie dziękujemy wam za przyslaną nam piłkę. Cieszymy się z niej bardzo, bo czekaliśmy na nią aż 14 lat i teraz boimy się, żeby jej nie stracić. Koło naszej szkoły jest bardzo wielka trawa i dużo rosy, więc boimy się, żeby nie zniszczyć piłki. Nie umiemy jeszcze dobrze łąpać piłki, ale się nauczymy”.

A drudzy piszą:

„Ile razy bawimy się piłką, to przypominamy sobie gimnazjum i wdzięczni jesteśmy za piłkę, bo bardzo lubimy bawić się „w dwa ognie”, wspominamy jak bawiliście się tu razem z nami”

Zbieraliśmy nadto ołówki, zeszyty, gumki i t. p. Zbiórka również bielizny i odzieży dała stosunkowo duże rezultaty.

Urządzaliśmy nadto konkurs czystości przeznaczając nagrodę dla dziecka, które nauczyciel szkoły wskazał jako najczystsze. *)

Wspomniałem na początku o pewnej obawie, by nie zaistniało poczucie wyższości i niższości, by nie było „opieki”, lecz tylko współpraca. By nie było tego, że jedna strona daje a druga tylko bierze. Tę drugą bowiem stroną może to w wysokiej mierze krępować. Próba rewanżu dzieci ze szkoły powszechnej, próba wyjścia z tej trudnej sytuacji był przysłany opis legendy o św. Kontusiu. Pokazał on nam możliwości konkretnej współpracy z gimnazjalnym kolekrajoznawczym, które w planach swych miało założenie szkolnego muzeum regionalnego. Nastąpiła wymiana prac. My dawaliśmy rzeczy wyżej wspomniane, szkoła zaś powszechna dawała nam to wszystko, co może się znaleźć w muzeum regionalnym. Np. zrobiliśmy jednej szkole specjalną szafkę dla jej potrzeb, wzamian za to szkoła przygotowuje nam ubiory wieśniaka i wieśniaczki ze swego terenu. Otrzymaliśmy szereg cennych darów do naszego muzeum: przepiękny model warsztatu tkackiego, na którym można

*) Co można tu zrobić, jak zorganizować pomoc dla szkoły i pomoc dla dzieci. podaje Dziennik Urzędowy Kuratorium O. S. Wil. 1935, Nr. 11, poz. 80. Warto również przejrzeć artykuł ucz. Kasatego w „Pod Prąd” r. II, Nr 3.

tkać, wielką ilość próbek kilimów i krajek, zabawki regionalne, kołowrotek, kołatki, łapcie, fujarki, koszyczki ze słomy, szereg pięknych wyrobów ceramicznych (wazy, dzbanki, garnki, doniczki, talerze i t. p.), wyroby związane z kowalstwem ludowym i t. d. Nie mieliśmy nic, a dziś już mamy 5 pełnych szaf. Zawdzięczamy to wszystko nader życzliwemu stanowisku nauczycielstwa szkół powszechnych i Inspektora Szkolnego.

Reasumując to wszystko pragnę stwierdzić, że udało się nam nawiązać kontakt z młodzieżą wiejską, połączyć w pewnej mierze w pracy młodzież środowiska wiejskiego i miejskiego. Powstała współpraca, z której wyników i szkoła powszechna i gimnazjum jest bardzo rade. Znikła częściowo praca klasy dla pewnej tylko szkoły i praca szkoły dla poszczególnej klasy lub organizacji, a powstała praca całego gimnazjum (prócz nadal trwającej współpracy poszczególnych klas z poszczególnymi szkołami) dla szeregu szkół i praca szeregu szkół dla całego gimnazjum. Są to dopiero początki. Przyszłość pokaże, czy będziemy rozwijać i pogłębiać tę współpracę.

S. N.

Z działalności ognisk i grup metodycznych.

I. Ognisko metod. języka polskiego

W dniach 12—15 października odbyła się konferencja praktykantów języka polskiego, rozpoczynających pracę w szkole. Wzięło w niej udział 18 osób. Celem konferencji było wprowadzenie w pracę szkolną oraz uświadomienie w zakresie najistotniejszych trudności z dziedziny dydaktyki i metodyki języka polskiego, ponad to zadziernięcie silniejszych węzłów między Ogniskiem a praktykantami. Konferencja składała się z dwóch części: teoretycznej i praktycznej. Na część praktyczną złożyły się hospitacje lekcji w trzech typach szkół — męskim, żeńskim i koedukacyjnym; uczestnicy byli obecni na lekcjach w czterech klasach nowego gimnazjum (19 lekcji). Część teoretyczna obejmowała zajęcia popołudniowe, prowadzone przez kierowniczkę Ogniska. Omówiono: Psychologiczne zasady wychowania a nauczanie języka ojczystego; Organizacja pracy nad lekturą; Rola podręcznika w nau-

czaniu lektury; Organizacja ćwiczeń w mówieniu i pisanu z uwzględnieniem zeszytu pracy. Ponad to najważniejsze zagadnienia z zakresu nauki o języku w nowym gimnazjum; Pomoce naukowe i wycieczki oraz Ogólne wytyczne w sprawie rozkładu materiału.

Oprócz wykładów przedmiotem obrad popołudniowych było udzielanie wyjaśnień w sprawie hospitowanych lekcji przez nauczycieli, którzy je prowadzili.

2. Ogniska metod. języka francuskiego i niemieckiego.

W dniu 10 września odbyła się w Ognisku rejonowa konferencja j. francuskiego, zaś 12 września j. niemieckiego. Tematy obu konferencji były jednakowe: praca grupowa klasy III przy przerabianiu lektury, zilustrowana lekcjami, prowadzonymi przez kierowników ognisk. Klasy, podzielone na grupy, przygotowały w domu streszczenie czytanek, które omówiono na lekcji. Wysłano jako postulat, by każdy nauczyciel próbował zorganizować pracę zespołową w jednej klasie i jej rezultaty podał do wiadomości kolegów na konferencji w lutym. Przedyskutowano ponad to wytyczne o których należy pamiętać przy wypracowaniach pisemnych, a mianowicie: 1. Tematy winny być proste i jasne. 2. Przed wypracowaniem pisemnym należy omówić trudności gramatyczne i, wypracowania, 3. Wymagać ścisłego trzymania się tematu, przyzwyczajając do zwięzłego, jasnego pisania, 4. Urozmaicać tematy oraz ich formy, wykluczając mechaniczne streszczenia, 5. Nie stosować tłumaczeń, 6. Wszystko co jest tematem lekcji codziennej może być tematem pracy klasowej — poza wiadomości uczniów nie należy wychodzić, 7. Klasówki nie są jedynym kryterium przy ocenie postępów ucznia, jednak muszą być brane pod uwagę.

Podkreślono konieczność większego zwracania uwagi na uczenie się na pamięć przez uczniów urywków prozy i wierszy oraz estetycznego ich wygłaszania.

Konferencję zakończono sprawozdaniem niektórych uczestników z pobytu we Francji i Niemczech.

Zapowiedziano przyjazd do Wilna profesora uniwersytetu w Monachium Thiwgena,

który wygłosi odczyt p. t. „Die Kulturallen Hausprömungen im heutigen Deutschland“.

3. Ognisko metod. biologii.

Na konferencji w dniu 9 listopada uczestnicy w czasie czterogodzinnych ćwiczeń pod kier. docenta U. S. B. dr St. Bagińskiego zapoznali się z najprostszymi sposobami sporządzania preparatów mikroskopowych z nauki o człowieku (kl. IV gimnazjum) oraz preparatów botanicznych (mgr R. Kruszyński). Kierownik zademonstrował ergograf, sporządzony przez Szkolną Pracownię Przyrodniczą w Wilnie i zapoznał obecnych z szeregiem ćwiczeń, które mogą uczniowie wykonać z tym przyrządem.

4. Grupa metodyczna geografii.

Na konferencji okr. w dniu 26 października omówiono „Realizację programu nauczania geografii w kl. IV” oraz ustalono, by część gospodarczą o Polsce przerabiać metodą referatów uczniowskich. Referat „Wycieczki geograficzno-gospodarcze w klasie IV” ukaże się w dzienniku urzędowym jako pendant do wydanego dodatku o wycieczkach historycznych.

Delegat wileńskiej Izby Przemysłowo-Handlowej p. Olechnowicz wygłosił gruntownie opracowany elaborat p. t. „Struktura gospodarstwa ziem Północno-Wschodnich”, dając na podstawie statystycznego materiału dokładny obraz zagadnienia. Do przepracowania otrzymali nauczyciele temat „Ćwiczenia geograficzne w klasie I-szej”. Doświadczenia, zreferowane na następnej konferencji, dadzą materiał, jak te ćwiczenia należy prowadzić, by uczniowie odnieśli jak największą z nich korzyść. Na zakończenie konferencji uczestnicy zwiedzili Izbę Przemysłowo-Handlową dla obejrzenia wyłożonych tam wykresów i eksponatów, które ilustrują gospodarczy dorobek naszych ziem wschodnich.

5. Grupa metodyczna rysunków.

Na wstępie okr. konferencji, która odbyła się 4 i 5 listopada, obecni uczcili pamięć ś. p. Ferdynanda Ruszczyca oraz wysłali telegram kondolencyjny nast. treści: „Hołd Cieniom Wielkiego Artysty, Nauczyciela i Społecznika, składają nauczyciele rysunków szkół średnich ogólnokształcących, grupa metodyczna rysunków przy Kuratorium O. S. W.”

Omówiono temat: „organizacja pracy w nauczaniu rysunków“ i ustalono:

a. Najsprawniej organizuje się lekcję przy systemie zbiorowych zakupów materiałów rysunkowych przez nauczyciela przy pomocy uczniów lub sklepiku szkolnego, oraz przechowywanie tych materiałów w pracowni lub w klasie rysunkowej. Uczeń opłaca na materiały rysunkowe 2 zł 50 gr półrocznie;

b. Rysunki przechowuje się w teczkach indywidualnych. Format papieru rysunkowego jest znormalizowany, t. j. A 2, wynosi 420×594;

c. Ćwiczenia z grafiki użytkowej p. t. Kompozycja liternicza na IV stopniu winny się opierać na jednostce metodycznej, która z zasady dzieli się na parę jednostek lekcyjnych. 1-sza jednostka lekcyjna: omówienie tematu i projektowanie liternicze w materiale zastępczym, (przy grafice patykowej narzędziem zastępczym będzie ołówek stolarski), 2-ga jednostka lekcyjna: poznanie właściwego narzędzia, którym jest patyk, przystosowany do pisania tuszem. Omawianie i praca ucznia nad kształtowaniem poszczególnych liter w związku z wykonanym projektem, 3-cia jednostka lekcyjna: wykonanie rzeczywistego plakatu czy napisów uwzględniając poprawki w projekcie, które nasunęły się w toku pracy, 4-ta jednostka lekcyjna: wykończenie i omówienie prac wykonanych;

d. Przy podziale materiału naukowego na rok szkolny cały materiał należy dzielić na jednostki metodyczne, przy których określamy ilość godzin przeznaczonych na opanowanie danych zagadnień. Przy każdym okresie zaznaczamy również, jakimi technikami posługuje się uczeń;

e. Należy urządzać wystawy prac uczniowskich.

Z oświaty pozaszkolnej.

W artykule tym omówimy, jak planowano pracę oświatową pozaszkolną w tym roku, ponadto ogólnie najważniejsze działy realizowanego programu pracy, przenosząc szczegółowe ich omówienie do specjalnych artykułów.

Planowanie pracy.

Rok oświatowy dzielimy na trzy okresy: wstępny czyli planowanie pracy, obejmujący

miesiące — wrzesień, październik i połowę listopada, okres zimowy, w którym praca kulturalno oświatowa jest szczególnie nasiloną, i okres wiosenno letni od połowy kwietnia.

Wstępem do planowania pracy była ośmiodniowa konferencja przedstawicieli czynników reprezentujących publiczną oświatę pozaszkolną, jak również konferencja przewodniczących Wydziałów Pracy Społecznej Z. N. P., w której wziął udział kierownik Oddziału O. P. Kuratorium.

Inspektorzy Szkolni już w pierwszych dniach września podali do wiadomości organizacji społecznych zamierzenia władz szkolnych wykonywujących z ramienia państwa opiekę nad oświatą pozaszkolną. Planowanie pracy odbywało się następnie na konferencjach środowiskowych, gminnych i powiatowych. Cały materiał zebrany, zestawiony i opracowany przez Inspektoraty Szkolne, został przedstawiony Powiatowym Komisjom Oświaty Pozaszkolnej jako czynnikowi koordynującemu. Ponieważ w komisjach biorą udział przedstawiciele czynników państwowych i społecznych zainteresowanych oświatą pozaszkolną, uchwały Komisji stały się obowiązującymi.

Pracę planowano dla środowiska a nie dla poszczególnych organizacji. Inicjatywa wychodziła zwykle od nauczyciela. Program planowania obejmował: zanalizowanie środowiska, ustalenie jego potrzeb kulturalnych, zorientowanie się w stojących do dyspozycji siłach społecznych i środkach materialnych, wreszcie przydział realizacji poszczególnych odcinków planu pracy poszczególnym czynnikom środowiskowym.

Dodatnimi momentami tegorocznego planowania pracy był: czynny udział przodowników środowiskowych i opieranie planu o stojące do dyspozycji sumy budżetowe i pomoce oświatowe.

W niektórych powiatach były odchylenia od powyższego sposobu planowania, jednak naogół przestrzegano tych zasad.

Program pracy.

Dwa działy pracy wybijają się na plan pierwszy w tym roku oświatowym: 1) zagadnienie książki i 2) dokształcanie przodujących społecznych sił środowiskowych.

1) Zagadnienie książki: — to bo-

gaty program i szeroki plan działania, w którego zakres wchodzi dostarczenie terenowi książki, organizacja czytelnictwa i wiązanie biblioteki z realizowanym w danym środowisku planem pracy. Księgozbiory bibliotek oświatowych, ujęte w powiatowe centrale bibliotek ruchomych i w publiczne biblioteki gminne wzrosły dzięki stosunkowo znacznym subsydiom samorządów, Ministerstwa W. R. i O. P., ostatnio również Ministerstwa Roln. i Ref. Roln., dzięki przydziałom w naturze ze strony niektórych organizacji społecznych np. Tow. Rozwoju Ziemi Wschodnich, wreszcie dzięki planowej i celowej komasacji księgozbiorów organizacji społecznych, głównie Pol. Macierzy Szkol., Związku Strz. i Zw. Młodej Wsi.

Ilość kompletów ruchomych niektórych central dochodzi do 80, niektóre Publ. biblioteki gminne wydzieliły komplety dla wszystkich swych gromad, jednak zapotrzebowanie książki zostało pokryte nawet w powiatach najzasobniejszych pod tym względem najwyżej w 50 %. Pozytywnie tę sprawę uregulować może jedynie ustawa biblioteczna.

Organizacja czytelnictwa rozwija się, przyjmując szereg form, której najwyższą jest systematyczna praca samokształceniowa, oparta o książki i czasopisma, — ujęta organizacyjnie w zespoły, pracujące pod kierownictwem własnych przodowników, pod opieką głównie nauczycielstwa.

Wiązanie książki z realizowanym w danym środowisku planem pracy kulturalno-oświatowej czy społeczno - gospodarczej wpływa na wzrost świadomego zapotrzebowania książki oraz racjonalne jej wykorzystanie.

2) **Dokształcanie przodujących społecznych sił środowiskowych** ujęte jest w szereg, coraz więcej usprawnianych form.

Powszechną już prawie formą są kursy dla przodowników przysposobienia rolniczego. Przysposobienie to swój, początkowo wąski zakres zaczyna rozszerzać na spółdzielczość, stając się pełnym przysposobieniem gospodarczym. Za interesowania środowisk zaczynają obejmować i zagadnienie samorządu, dział szczególnie ważny w wychowaniu obywatelskim, ze sprawą tą wiąże się akcja przysposobienia samorządowego. Akcja przysposobienia rolnicze, go, spółdzielczego i samorządowego jest prowadzona głównie na terenie młodzieżowym,

a jej przygotowaniem jest dokształcanie przodowników w zakresie tych działów.

Upowszechnia się coraz więcej dokształcania przodowników świetlicowych. Próby w zakresie przygotowania młodzieży do prowadzenia bibliotek pod względem technicznym dają pozytywne wyniki. W tym roku Wileński Związek Teatrów i Chórów Ludowych zamierza organizować kursy dla pracowników w zakresie teatru i śpiewu.

Szczególnie wartościową formą dokształcania przodowników okazały się Społeczne Kursy Samokształceniowe, ich akcja obejmuje w każdym powiecie 2-3 gminy.

Formą systematycznego dokształcania przodowników młodzieżowych są ludowe szkoły rolnicze i Społeczny Uniwersytet Wiejski w Prudniszczu.

Niezależnie od akcji dokształcania przodowników młodzieżowych jest prowadzone dokształcanie dorosłych w zakresie pracy kółek rolniczych, kół gospodyń wiejskich, spółdzielczości i samorządu gromadzkiego.

Dokształcanie przodujących społecznych sił środowiskowych jest ważne przede wszystkim dla nauczycielstwa, gdyż umożliwi odciążenia go w zakresie pracy społecznej, dając mu współpracowników i pomocników. Sama zaś praca zyska na trwałości i głębszym powiązaniu ze środowiskiem.

Dokształcanie to staje się tak wszechstronnym, że poza systematycznym nauczaniem wchodzi ono na teren wszystkich form oświaty pozaszkolnej. Najważniejszym zaś momentem w zakresie dokształcania staje się sprawa doboru osób wysyłanych na kursy i konferencje, dobór osób bowiem jest jeszcze obecnie niejednokrotnie niezadawalający.

J. D.

Płaćmy regularnie składki członkowskie i przysparzajmy Towarzystwu Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych nowych członków.

KRONIKA.

Szkolnictwo powszechne.

W dniu 29 i 30 października odbyło się w Wilnie pod przewodnictwem p. Kuratora i przy współudziale przedstawicieli Ministerstwa W. R. i O. P., Dyrektora Departamentu p. Nowaka i ministerialnych wizytatorów p.p. Ręgorowicza i Cierniaka konferencja inspektorów, podinspektorów szkolnych i instruktorów oświaty pozaszkolnej Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

W konferencji udział wzięli również Wojewoda Wileński, p. Bociański Ludwik oraz z ramienia p. Wojewody Nowogródzkiego Naczelnik Wydziału, p. Gail-Kot.

Dwudniowe obrady poświęcone były przede wszystkim realizacji zagadnień, umieszczonych w tegorocznym planie pracy Inspektorów Szkolnych i Kuratorium. W pierwszym rzędzie przedyskutowano i ustalono wytyczne prac przygotowawczych do organizacji przyszłego roku szkolnego, omówiono sprawę planu budowlanego i przygotowania akcji budowlanej w zakresie szkolnictwa powszechnego na rok 1937 oraz sprawę budżetów szkolnych i przygotowania planu zagospodarowania szkół na dalsze trzy lata. Z zakresu dydaktyczno-pedagogicznego zreferowane zostały główne zagadnienia, wiążące się ściśle z realizacją nowych programów szkół I i II stopnia, a więc cykliczność w układzie materiału nauczania, organizacja pracy cichej, właściwe wykorzystanie podręcznika i konieczność oparcia pracy szkolnej o elementy środowiskowe, oraz zagadnienie wychowania w organizacjach szkolnych.

Inspektorowie Szkolni i Instruktorowie O. P. złożyli krótkie sprawozdania z dotychczasowej pracy w zakresie O. P., wysuwając przy tym najważniejsze w ich obwodach zagadnienia. Po wysłuchaniu sprawozdań omówił Pan Kurator ogólne kierunkowe wskazania na polu pracy oświaty pozaszkolnej. Aktualne sprawy organizacyjne i programowe w zakresie O. P. były przedmiotem osobnego referatu.

Pan Wojewoda Wileński zapewnił daleko idącą pomoc swoją i czynników administracji ogólnej w zakresie poczynań oświatowych w terenie. Wieczorem drugiego dnia po zamknięciu konferencji przez Pana Kuratora uczestnicy Zjazdu zaproszeni zostali przez Pana Wojewodę do pałacu reprezentacyjnego na czarną kawę.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące oraz zakłady kształcenia nauczycieli.

W listopadzie opracowano Regulamin warsztatów do naprawy uszkodzonych przyrządów fizycznych przy Szkolnej Pracowni Przyrodniczej w Wilnie, który podajemy w części urzędowej-Komunikaty.

Przepracowano zagadnienie sieci gimnazjów i liceów ogólnokształcących i pedagogicznych, ustalając, że gimnazja istnieć będą w dotychczasowych punktach, zaś licea ogólnokształcące tam, gdzie były dotychczas pełne gimnazja. Po zatwierdzeniu wniosków przez Mi-

nisterstwo W. R. i O. P. dyrekcje zostaną powiadomione o decyzji w czasie najbliższym, by mogły przystąpić do rzeczowej i personalnej organizacji przyszłego roku szk. od początku wiosny.

Zatwierdzone plany finansowo gospodarcze na rok szk. 1936/37 przesłano dyrekcjom w połowie listopada. Wzmocniono plany zakładów w województwie wileńskim ze względu na wielkie braki, jakie są w zaopatrzeniu pracowni w gimnazjach prowincjonalnych celem umożliwienia realizowania programu zwłaszcza z fizyki i zajęć praktycznych.

Sprawa stypendiów w chwili obecnej, po rozpoczęciu zainicjowanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych akcji stypendialnej, jest mniej palącą niż w ub. roku szk. Niemniej wstawiono do preliminarza budż. Kuratorium pewne kwoty na stypendia dla niezamożnej młodzieży ze wsi, które będą udzielane przez Kuratorium uczniom zasługującym na poparcie, po przesłaniu przez dyrekcje umotywowanych wniosków. Kwoty przyznane nie będą wstawiane do planu finansowo gospodarczego zakładów, jak to miało miejsce dotychczas, lecz będą wypłacane uczniom.

Ze względu na konieczność przystąpienia do uregulowania sprawy opieki nad dojeżdżającą do szkoły młodzieżą, zebrano odpowiednie materiały. Z zestawień wynika, że do gimnazjów wileńskich dojeżdża codziennie 208 uczniów i uczenic, do Grodna 79, do Wołkowyjska 75, do N. Wilejki 64, do Świecian 78, do Głębokiego 25. Młodzież nie zawsze otoczona jest należytą opieką, co powoduje często nieodpowiednie zachowanie się. Zagadnienie to, które jest w dużym stopniu wpływem kryzysu ekonomicznego, choć na naszym terenie nie występuje tak ostro jak na innych, winno być przedmiotem rozważań Międzyszkolnych Komisji Porozumiewawczych. Przy omawianiu przez Wydział zagadnienia wysunięto: konieczność uzależnienia zgody na dojeżdżanie od opinii lekarza szkolnego, roztoczenie przy pomocy Komitetów Rodzicielskich istotnej opieki nad dojeżdżającą młodzieżą przez umożliwienie jej korzystania przed nauką i po nauce ze świetlic, organizowanie dożywiania, dyżury na stacjach kolejowych w siedzibie szkoły, opiekowanie się młodzieżą w czasie jazdy za pośrednictwem samorządów szkolnych.

Z opieki zorganizowanej przez 61 szkół naszego Okręgu oraz 43 szkół innych Okręgów korzystało w ub. roku szk. 225 szkół powszechnych. Według sprawozdań Inspektorów Szkolnych potrzebują jeszcze opieki 234 szkół powsz. W ob. nr Dziennika Urzędowego znajduje się artykuł jednego z naszych gimnazjów, ilustrujący zorganizowaną przez ten zakład akcję opiekuńczą.

W ciągu października i listopada uporządkowano teczki z historią wszystkich zakładów państwowych i prywatnych, istniejących i zlikwidowanych. W ten sposób zgrupowano w Wydziale materiał, który może być wykorzystany przy badaniu historii szkolnictwa średniego ogólnokształcącego na obszarze Okręgu szkolnego Wileńskiego.

Rejonowe konferencje dyrektorów które odbyły się w listopadzie zostaną omówione w następnym numerze Dz. Urz.

Szkolnictwo zawodowe.

W ciągu września i października naczelnik i wizytatorzy dokonali inspekcji wszystkich państwowych i prywatnych szkół zawodowych w Okręgu w celu zorientowania się w organizacji nauczania i wychowania (obsada przedmiotów nauczania, rozkłady materiału, plany pracy naukowej i wychowawczej), a także w zakresie przewidywanych potrzeb finansowych szkół prywatnych, subsydiowanych z dodatku do państwowego podatku przemysłowego. Opierając się na zebranych na miejscu materiale, przeprowadzono w końcu października przydział zasiłków poszczególnym szkołom i kursom.

W tym samym czasie w związku z nadesłanym przez Ministerstwo W. R. i O. P. przydziałem dotacji z „Taksy Administracyjnej”, ustalono na rok szk. 1936/37 dopuszczalne sumy wydatków w państwowych szkołach zawodowych.

W dniach 6—7 listopada w Państwowej Średniej Szkole Rolniczo-Leśnej w Żyrowicach odbył się zjazd naczelników wydziałów rolnictwa oraz wojewódzkich inspektorów ochrony lasów z Wilna, Nowogródka i Białegostoku. Zjazd, którego inicjatywę podjął prezes Rady Opiekuńczej szkoły poseł E. Czapski, miał na celu zapoznanie uczestników z pracą szkoły i nawiązanie bliższego kontaktu głównie w sprawach zatrudnienia absolwentów szkoły oraz kierowania ich na odpowiednie praktyki. Z ramienia Kuratorium w zjeździe wzięli udział naczelnik wydziału szkolnictwa zawodowego i wizytator szkół rolniczych.

25 października w samorządowej szkole rolniczej w Kuszelewie (pow. nowogródzki) odbyło się zakończenie kursu i wręczono świadectwa 20 uczniom, którzy przebyli w szkole przez dwie zimy i odrobili zadania praktyczne w ciągu dwóch okresów letnich.

W październiku rozpoczęła się nauka na wędrownych kursach rolniczych które czynne są w następujących miejscowościach:

Kursy męskie:

w powiecie wołkowyskim wieś Werejki, p. Werejki.

Kursy żeńskie:

w pow. wołkowyskim wieś Dobrowola, p. Świsłocz,
 „ „ baranowickim „ Małachowce, p. Małachowce,
 „ „ nieświeskim „ Domathanowicze, p. Kleck,
 „ „ oszmiańskim „ Boruny, p. Boruny,
 „ „ brasławskim w Druł.

Harcerstwo.

W okresie lata harcerstwo wykazało żywą działalność, przejawiającą się w coraz większej liczbie obozów, organizowanych przez poszczególne drużyny, gromady i zrzeszenia.

Centralne obozy harcerskie Wileńskiej Chorągwi Harcerzy były zgrupowane nad jeziorem Narocz, na własnym 10 hektarowym terenie leś-

nym w Niestuczycy, w oparciu o nowo wybudowany ośrodek. Odbyły się następujące kursy i obozy: 1) podharcemistrzowski, 2) wodzów zuchowych, 3) żeglarski.

Białostocka Chorągiew Harcerzy zgrupowała swoje większe obozy na terenie K. O. P.-u w miejscowości Porzecze. Odbyły się tu obozy dla drużynowych i podharcemistrzowski.

Wileńska Chorągiew Harcererek obóz dla drużynowych zorganizowała w Podświlu.

Białostocka Chorągiew Harcererek zgrupowała obozy w Augustowie, gdzie odbył się kurs dla drużynowych, w Jeziorach był obóz dla drużynowych i zuchowy.

W czasie od 22 do 30 sierpnia r. b. nad jeziorem Narocz odbył się zjazd delegatów zrzeszeń starszo-harcerskich z terenu całej Polski. Zjazd poświęcony był omówieniu zagadnień ideowych, współpracy z kołami b. skautów z okresu 1911—1918 roku, oraz realizacji poczyną gospodarczych przez drużyny i zrzeszenia starszo-harcerskie.

Z dniem 22 września r. b. objął komendę Wileńskiej Chorągwi Harcerzy dr P. M. Puciata, po długoletnim komendancie chorągwi Józefie Grzesiaku.

W dniach 26 i 27 września r. b. odbyła się w Wilnie odprawa hufcowych i drużynowych wileńskiej chorągwi harcerzy. Odprawa miała na celu głównie omówienie spraw związanych z realizacją—trzyletniego wyszcigu pracy drużyn harcerskich—na terenie wileńskiej chorągwi, omówienie akcji obozowej i przedyskutowany był projekt urządzenia zlotu chorągwi nad Naroczą, z racji 25-lecia Harcerstwa na Wileńszczyźnie.

Turystyka szkolna.

W czasie minionych wakacji duże ożywienie panowało w szkolnym schronisku wycieczkowym nad Naroczą, a następnie w schroniskach w Wilnie, w Augustowie i Grodnie.

Nad Naroczą w czasie od 2 do 22 lipca i od 2 do 22 sierpnia odbyły się dwa kursy żeglarskie dla nauczycielstwa z całej Polski. Wzięło udział w obu kursach 76 osób. Końcowy kurs żeglarski wizytował Kierownik Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. w Grodnie płk. Bobrowski Ignacy.

W czasie od 22 do 30 sierpnia r. b. w schronisku nad Naroczą był zakwaterowany Zjazd delegatów Starszego Harcerstwa z całego kraju (110 osób).

W dniu 22 września r. b. zwiedził schronisko szkolne nad Naroczą Podsekretarz stanu komunikacji p. Bobkowski, który w towarzystwie Dyrektora kolei p. Głazka i Kuratora p. Godeckiego przybył nad Narocz dla zapoznania się z przebiegiem prac, związanych z doprowadzeniem kolei nad Narocz.

Przez miesiące październik i listopad przebyła w schronisku nad Naroczą ochotnicza drużyna robocza, w składzie 100 osób, która buduje kolej nad Naroczą.

W dniach 2—10 lipca została zorganizowana wycieczka dla naucz. z terenu całego okręgu wzdłuż następującej trasy: Wilno, Warszawa, a następnie statkiem Wisłą: Płock, Włocławek, Toruń, Tczew, Gdańsk

i Gdynia. W wycieczce wzięło udział 82 osoby. W dniu 10 i 11—X. 36 r. została zorganizowana wycieczka na wystawę metalową do Warszawy dla młodzieży szkolnej wileńskiej. Wzięło udział w wycieczce 614 osób.

3 miejsce Pryw. Szk. Sal. 151 punktów na 400 (olimpijka).

Audycje muzyczne dla młodzieży szkół średnich.

27 października i 17 listopada b. r. odbyły się dwie audycje muzyczne z cyklu 9-ciu, które będą w bież. roku szkolnym zorganizowane przez Kuratorium dla młodzieży szkół średnich m. Wilna. Audycje te (od godz. 13, 15 do 14) są nadawane przez Polskie Radio na rozgłośnie wileńską. Mogą więc z nich korzystać wszystkie szkoły średnie w Okręgu.

Najbliższa audycja w dniu 15 grudnia b. r. będzie poświęcona kompozytorom z okresu romantyzmu. Udział w niej wezmą: Stanisław Szpinalski (pianista) i Jerzy Szpinalski (skrzypek). Program następujący:

1. Schumann:—Sonata skrzypcowa (cz. I) a moll,
2. Chopin:—Scherzo (z kolendą) h moll (fortepian),
3. Schubert-Kreisler:—Moment-muzyczny (skrzypek i fortepian),
4. Mendelssohn:—Pieśń bez słów (fortepian).
5. Schubert—Franco: Valse sentimental (skrzypek i fortepian),
6. Chopin: — Polonez dziecięcy (skomponowany przez Chopina jako 10-letniego chłopaka) (fortepian),
7. Chopin:—Mazurek f—moll (fortepian),
8. Chopin:—Valse des dur. (fortepian).

Zjazd Absolwentów P. S. N. M. w Wilnie.

Zjazd Absolwentów Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Tomasza Zana w Wilnie odbędzie się w dniu 5 stycznia 1937 r. w Wilnie. Zjazd obejmie wszystkie maturo, wezmą w nim udział wszyscy b. dyrektorzy Zakładu. Zgłoszenia imienne na Zjazd należy nadsyłać na ręce kol. Witolda Zahorskiego, Prozoroki, pow. dziśnieński, wraz z kwotą 5 zł. na koszty organizacyjne, jak wynajęcie sali itp. w terminie do dnia 15 grudnia 1936 r. Bliższe szczegóły zostaną zgłoszonym rozesłane imiennie.

Sprostowania.

W Dzienniku Urzędowym K. O. S. Wil. z dnia 1 listopada 1936 Nr 11, należy sprostować:

Str. 261 wiersz 17 od dołu zamiast „w Nowogródku” winno być „w Szcucynie”.

Str. 271 wiersz 23 od dołu zamiast „i Nieświeżu” winno być „i Szcucynie”.

Wychowanie fizyczne.

W dn. 5 października pod przewodn. instr. okr. dr J. Korty odbyła się w lokalu Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza konferencja rejonowa nauczycieli ćwiczeń cielesnych z publicznych i prywatnych szkół powszechnych m. Wilna. Program konferencji obejmował podanie, omówienie i przerobienie wzorców ćwiczeń 10-cio minutowych dla klas I—VII szkoły powszechnej; omówienie sposobu opracowywania rozkładu materiału z zakresu ćwiczeń cielesnych na poszczególne miesiące i klasy; omówienie przykładowych form lekcyjnych z gier i zabaw ruchowych oraz ćwiczeń gimnast. metod. z dostosowaniem materiału ćwiczebnego do warunków lokalowo-terenowych w jakich dany nauczyciel pracuje.

Od 7 do 14 października odbyły się w Wilnie międzyszkolne zawody w piłkę siatkową o mistrzostwo szkół średnich m. Wilna.

Do zawodów zgłosiło się 7 zespołów (a mianowicie: państw. gimn. im. Z. Augusta, państw. gimn. im. A. Mickiewicza, państw. gimn. im. J. Słowackiego (filia białoruska), państw. szkoła techniczna, gimnazjum kupieckie, szkoła rzemieślniczo-przemysłowa Twa Salezjańskiego i państw. gimnazjum im. św. Kazimierza w N. Wilejce.

Rozgrywki odbyły się w 4-ech grupach—I miejsce zdobyło państw. gimn. im. J. Słowackiego (filia białoruska), II miejsce państw. szkoła techniczna, III miejsce państw. gimn. im. Z. Augusta.]

Zawody przeprowadził p. M. Dotkiewicz naucz. gimn. kupieckiego.

Strzelnica małokalibrowa.

W dniu 25 października b. r. przy Prywatnej Męskiej Szkole Rzemieślniczo-Przemysłowej T-wa Salezjańskiego w Wilnie otwarto strzelnicę małokalibrową. Program otwarcia przewidywał zawody międzyszkolne. W zawodach wzięły udział zespoły: 1) Państwowej Szkoły Technicznej im. Marszałka Piłsudskiego w Wilnie, 2) Państwowego Gimnazjum Mechanicznego, 3) Prywatnej Szkoły Rzemieślniczo - Przemysłowej T-wa Salezjańskiego.

Wyniki:

1 miejsce—Państw. Gimn. Mech. 269 punktów na 400 (olimpijka)

2 miejsce—Państw. Szk. Techn. 186 punktów na 400 (olimpijka)

„SŁONKO”

pod redakcją
JANINY PORAZIŃSKIEJ

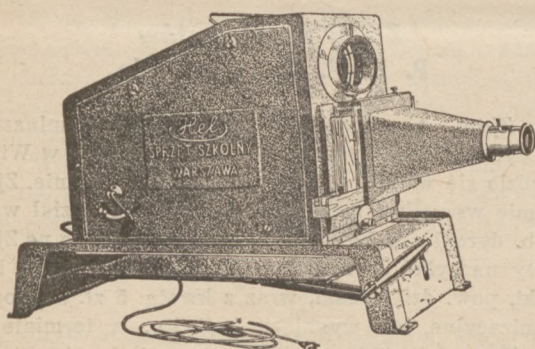
tygodnik z kolorowymi obrazkami dla dzieci

„SŁONKO” pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27 lutego b. r. za nr II Pr-9521/34 zostało zaaprobowane do użytku szkolnego dla dzieci do lat 10-ciu.

Wysokość prenumeraty 80 groszy miesięcznie, dla szkół przy zbiorowej prenumeracie, najmniej 3-ch egzemplarzy, po 60 groszy.

Adres: WARSZAWA, Plac
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO 1. Nr. przekazu rozrachunkowego 86.

FIZYKA dla IV-tej klasy gimnazjalnej

Przyrządy fizyczne, wykonane we własnej wytwórni (przejętej od S. A. Nasz Sklep-Urania) przystosowane do podręczników pp. Bąkowskiego i Lorentza, p. Gaweckiego, pp. Malca i Wernera oraz wszystkie pomoce dla szkół powszechnych i zawodowych po cenach niższych

poleca

„SPRZĘT SZKOLNY”

Spółka z ogr. odp.

==== Zjednoczone Wytwórnie i Składnice Pomocy Szkolnych ====

Warszawa: ul. Świętokrzyska 1/3 i 5.

Poza tym polecamy własnej produkcji Epidiaskop „HEL”. Prosimy żądać prospektu i demonstracji na miejscu.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł., kwartalnie 1 zł. 50 gr. Cena numeru pojedynczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona zł 80, 1/2 str.—zł 45, 1/4 str.—zł 25, 1/8 str.—zł 15.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.

